

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Dispvatio XXIII. De Generatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

TRACTATUS

DE GENERATIONE
ET CORRUPTIONE.

Numquam Auctores in assignando vilius tractatus obiecto adequato conveniunt: ita non eodem modo philosophantur de obiecto adequato duorum librorum, quos Philosophus scripsit de generatione & corruptione, seu ortu, ac interitu rerum naturalium. Verum cum ipse emet in ipso titulo significare videatur, de quo agat, nec aliquid impediat, quin illud ipsum sit intentum principis ipsius. & omnes conditiones obiecti adequati æque bene conveniant generationi, ac vili alteri, quod assignari possit pro obiecto adequato; non est cur non teneatur absolute, quod generatio sit tale obiectum, nec in reparui momenti examinanda diutius inherendum videbatur.

DISPUTATIO XXIII.

DE GENERATIONE.

VANDOQVIDEM ex suppositione quod generatio sit obiectum adequatum horum librorum, cætera quæ in iis tractantur, ad eius considerationem referenda sunt, nec ad eius cognitionem habendam aliorum prius cognitionem habere necesse sit, merito ab ipsa met auspiciamur.

QVÆSTIO I.

Quid sit Generatio.

Tres acceptiones generationis.

Non agitur hic de generatione in latissima significatione quam habet, prout dicitur mutatio de non subiecto ad subiectum, hoc est, mutatio qua aliquid subiectum transit de negatione formæ ad ipsam formam, quia sic comprehendit alterationem, quæ distinguitur à generatione, de qua hic agitur: nec etiam de generatione in nimis stricta acceptione, quatenus capitur pro productione viventis à vivente. Sed in acceptione quasi media, prout significat productionem substantialem quandam magis late patentem, quam productionem substantialem, per quam vivens à vivente producit.

Tres generationis descriptiones.

Generationem in hac acceptione tripliciter descripsit Philosophus: *Primo* in 3. Physic. c. 7. *Generatio est mutatio de non ente ad ens.* *Secundo* hic c. 4. *Generatio est mutatio totius in totum nullo sensibili subiecto manente.* *Tertio* hic etiam c. 5. *Generatio est mutatio à substantia in potentiam ad substantiam in actu.* Quæ tres definitiones secundum interpretes communiter in re conveniunt, & sic sine dubio possunt explicari, ut non solum conveniant, sed sufficienter etiam declarent naturam generationis substantialis, ut sic, quæ nunc distinguitur ab omni alia, quæ non est talis generatio.

Sensus primus.

Sensui autem primæ descriptionis est, quod generatio substantialis sit mutatio alicuius à non ente, id est à negatione formæ substantialis (quæ vocatur ens simpliciter comparatur ad formas accidentales) ad ens, id est, ad formam substantialem.

Sensus tertius.

Sensui tertio est, quod sit mutatio, qua mutatur substan-

tia, quæ est in potentia ad aliquam actum substantialem, & cum carentia eius quantum est ex se, ad ipsum actum substantialem. Vnde patet hanc descriptionem omnino convenire cum prima, nisi quod hæc magis specificet subiectum huius mutationis quam prima; quandoquidem dicat expresse quod sit substantia, quod non dicebatur in prima tam expresse, quamvis facile poterat intelligi quod subiectum quod hic mutari posset, deberet esse substantiale: neque enim accidens mutari potest ad formam, seu actum substantialem, & propterea non erat necesse, ut expresse id significaretur.

2. Sensui demum secundæ descriptionis esse potest duplex.

Primus quod generatio sit mutatio, qua mutatur totum in potentia, id est, aliquid quod potest fieri cum alio totum substantiale, in totum actuale, faciendo actu totum substantiale quod poterat facere, sed non faciebat nisi adveniente generatione: & in hoc sensu patet quod conveniat cum prioribus duabus descriptionibus, non minus quam illæ inter se. Additur autem, *nullo sensibili subiecto manente*, id est, nullo accidente sensibili ex iis, quæ erant ante mutationem hanc generativam, manente post ipsam, non quod hoc sit necessarium ad essentiam generationis, quia quævis manerent eadem sensibilia quæ ante ut manent secundum plurimos Doctores, siue ex eo quod subiectatur in materia prima, siue ex eo quod transmigrarent à subiecto in subiectum, adhuc salvaretur essentia generationis, modo subiectum quod erat sub ipsis ante mutaretur à negatione formæ substantialis ad formam illam. Additur ergo ad significandum quod commutari solat generationem substantialem completam huiusmodi non per manentiam accidentium ensibilium antecedentium, ut vel ex hoc possit aliquis colligere tanquam à posteiori, an fieret hic & nunc mutatio generativa alicuius subiecti. *Dixi autem* generationem completam, per quam scilicet producit omnis forma substantialis essentialiter inclusa in substantia completa, aut per quam destruitur omnis forma substantialis essentialiter inclusa in alia substantia completa, quia certum est, quod generatio completa, per quam producit aliqua forma inclusa in tali substantia, non habet naturaliter connexionem huiusmodi non permanentiam, nam quando generatur homo, & quando corrumpitur, manent accidentia sensibilia corporis organici antecedentia.

2. Alius sensus, & fortassis magis genuinus, & proprius est, quod generatio sit mutatio, seu conversio unius totius substantialis in aliud totum substantiale; ex qua sequitur quod totum illud quod dicitur mutari, non sit, sed fiat alterum totum substantiale, in quod dicitur converti, & sic sine dubio de facto convertitur lignum in ignem. Quod si intelligatur in hoc sensu, hæc descriptio innovat aliqua quæ non sunt essentialia generationis, nec necessario connexa cum illa; nam si mutaretur inante ipsa existens sine vlla forma ad formam substantialem, daretur generatio substantialis, & tamen non converteretur substantia quæ desineret, in substantiam quæ de novo produceretur; neque enim tum vlla substantia desineret, ut patet: neque tamen esset mala alia descriptio, quæ reuera omnis generatio quæ de facto fit à causa secunda, est etiam huiusmodi conversio, & talis conversio nullam actionem positivam includit, præter ipsammet generationem, & consequentia ad ipsam.

Et

Eo enim ipso quod materia aquæ mutetur à negatione formæ ignis ad formam ignis absque vlla actione positiua, aut villo prorsus positiuo, præter ea quæ esset quādo mutaretur illa materia ad formam ignis, casu quo non esset affecta antecederet, per formam aquæ, fieret conuersio quæ in ignem propter incompatibilitatem formæ substantialis aquæ, & ignis: ex qua oritur, quod vna introducta, altera destrui debet, & consequenter totum compositum ex ipsa, & materia conflatum declinare. Itaque sensus descriptionis hoc modo intellectæ est, quod illa mutatio sit generatio substantialis, per quam de facto fit, vt vna substantia deficiens conuertatur in aliam substantiam, quæ de nouo producit: quæ descriptio est optima, quandoquid ex ea possit quis colligere ex omnibus mutationibus, quæ de facto dantur, quamnam sit generatio, & quamnam non. Imo, potest defendi hæc descriptio hoc ipso modo intellectæ esse essentialis, si intelligitur aptitudinaliter, seu radicaliter, hoc modo: Generatio est mutatio, quæ ex natura sua intrinseca potest conuerti totum in totum: nam quamuis sit separabile à generatione quod actu conuertat, posse tamen conuerti, si in materia poneretur alia forma incompatibilis cū forma per ipsam acquisita, est inseparabile ab ipsa, non minus quam posse comburere est inseparabile ab igne.

Quamuis autem ex his pateat quid sit generatio, tamen maioris claritatis causa sequenti conclusione amplius explicanda videbatur.

CONCLUSIO

Quid sit generatio substantialis. 4 Generatio substantialis est mutatio quia aliquid mutatur ad formam substantialem, cum qua facit vnum per se corpus substantiale. Hæc in re debet esse communis, & quod sit bona patebit ex eius explicatione. Dicitur mutatio, quia in hoc conuenit tanquam in genere cum mutatione vt sic, quæ est quæ aliquid se habet iam aliter, quam ante. Dicitur, quia aliquid mutatur ad formam substantialem, quia in hoc distinguitur à quacunque alia mutatione, quæ non est generatio substantialis. Additur maioris explicationis gratia, cum qua facit illud quod mutatur, vnum per se corpus substantiale, vt significetur quale debeat esse illud quod possit mutari per generationem; quandoquidem enim debeat posse facere vnum per se cum forma substantiali, ad quam mutatur, sequitur quod debeat esse incompletum physicè; & deinde per hoc exprimitur terminus ad quem generationis, qui denominatur generari vt quod: ipsa enim forma substantialis nō dicitur sic generari, sed vt quo tantum; quod tamen spectat ad modum loquendi.

Descriptio Auer. *Auer.* 9. 37. sect. 3. describit generationem esse productionem termini, vel compositi substantialis dependentem à subiecto aptam naturaliter exerceri: & explicat postea ad hanc dependentiam requiri, vt forma educatur de potentia subiecti.

At sane, vel ex hoc ipso conuincitur descriptio hæc non esse bona, quia productio hominis est vera generatio, quod & ipsemet fatetur, & tamen anima rationalis non educitur, sed creatur.

Deinde quando dicitur, quod sit productio compositi, hoc ipso significatur quod sit productio dependens à subiecto; impossibile enim est concipere compositam sine dependentia à subiecto. Rursus illud: apta naturaliter exerceri, non solum superflue additur, sed falso: superflue quidem, quia perinde est ad essentiam generationis quod producat naturaliter, vel supernaturaliter; falso etiam, quia de facto productio vermium facta mediante alteratione specierum eucharisticarū est essentialiter generatio, & tamen non est apta fieri naturaliter absque concursu supernaturali.

Possibilis est generatio. 5 Ex his autem, & ex principijs quibus colligimus primo physicorum dari materiam primam & formam substantialem, sequitur non solum possibilem esse generationem substantialem, sed eam de facto dari: nam ex transmutatione actuali, quæ de facto contingit, vt patet experientia, sequitur quod aliquid subiectum transeat

ab vna forma substantiāli ad alteram, & consequenter quod detur generatio substantialis de facto. Deinde quæuis non darentur huiusmodi mutationes de facto, adhuc certum est quod non implicat dari aliquid substantiale, quod possit carere aliqua forma substantiāli, cum qua faceret vnum per se, & quod possit etiam cum ea coniungi: ergo certum est non implicare generationem substantialem, atque adeo eam esse possibilem.

Complutenses: offerunt duas alias probationes ad probandum possibilitatem generationis substantialis.

Prima est, quod viuens perfectum habeat naturam appetitum ad generandum sibi simile: ergo talis generatio est possibilis: quia appetitus naturalis non est ad impossibile. Antecedens probatur, quia naturaliter appetit perpetuitatem in suo esse. Vnde cum hoc nequeat habere in suo esse proprio, quia est corruptibile, appetit illam consequi in alio sibi simili.

Hæc probatio nullo modo placet, Primo, qui (quod ipsimet aduertunt) supponitur ex ea quod detur corruptio: atque hoc tam incertum est, quam dari generationem; nec refert quod ipsi dicant, dari corruptionem: notum esse euidenti experientia, nam non magis notum est, quam quod detur generatio; Vnde qui negaret vnum negaret alterum, & male vnum per alterum probaretur.

Secundo, quia vel loquuntur in antecedenti de appetitu elicitō, vel de appetitu innato: si de elicitō, certum est quod possit dari talis ad impossibile, præsertim si apprehenderetur per modum possibili; Vnde falsa esset consequentia cum sua probatione. Si vero loquatur de appetitu innato, negari posset antecedens cum sua probatione; nec sane probari potest alterutrum ex ipsis nisi probetur prius possibilitas generationis, ac perpetuitatis ipsorum.

Tertio, quia quamuis dāremus dari appetitum in viuētibz ac perpetuitatem, non tamen ex hoc præcise sequitur appetitus ad generationem, nisi probetur quod perpetuitas non possit acquiri nisi per generationem, quod non faciunt hi Authores.

Quarto, viuētia non magis debent appetere perpetuitatem quam aliz omnes substantiæ, nisi quatenus constaret quod haberent potentiam generatiuam per quam possint perpetuare se; qualem potentiam non constaret esse in aliis substantiis; sed non constat ex appetitu aliarum substantiarum quod possint generare quia non obstante appetitu quocunque, quem habent, non possunt generare alias, vt patet de lapidibus multis & metallis aliisque mixtis, quæ carent virtute generatiua: ergo ex appetitu viuētiū ad perpetuitatem, non constat ea posse aliquid sibi simile generare, nisi quatenus aliunde à posteriori constaret ex eo quod generarent, ea habere potentiam generatiuam: Vnde prius constat generatio esse possibilis, quam constat eos habere talem appetitum.

Secunda ratio est hæc. Possibilis est alteratio: ergo & generatio, quia alteratio ordinatur ad generationem. *Hæc etiam non placet:* nam petitur principium manifeste in probatione consequentiæ, nam quicumque negaret possibilem generationem, negaret alterationem ad eam ordinari; & quicumque vnum esset ignotum, esset sine dubio ignotum alterum: ergo male vnum per alterum probatur. Imo sane quamuis prius cognoscatur alteratio esse, quam generatio, tamen prius cognoscitur generatio esse, quam alteratio ad ipsam ordinari, & generationem esse possibilem, quam alterationem posse ad illam ordinari, vt patet.

Itaque sistendum est in probatione prius proposita: rationes vero, quæ adducuntur contra possibilitatem generationis, tam faciles sunt solutionis, vt non sit necesse eas proponere.

Q VÆSTIO II.

An generatio sit essentialiter mutatio.

Videretur ex dictis pars affirmatiua debere esse extra controuersiam, quandoquidem non solum Philosophus in tribus sui descriptionibus explicauerit generationem per mutationem, sed & id etiam conclusimus, quia tamen non desunt qui hoc in controuersiam vertunt, oportet id examinare distinctius.

Sensus controuersie.
Pro quo aduerendum punctum huius controuersie consistere in hoc, an generatio habeat esse essenti liter id, à quo subiectum mutatur à negatione, seu priuatione forme ad ipsam formam, quæ priuatio prius inest subiecto, & excluditur per formam; an vero sufficiat ad generationem quod sit id, quo subiectum acquirit formam, quam sine generatione non haberet, licet de facto nunquam fuerit sub negatione, aut priuatione forme. Multi enim qui dicunt generationem esse essentialiter mutationem, intelligunt per mutationem transitum subiecti de nō esse vere & positue ad esse, & consequenter negant productionem compositi, cuius materia non præcedere formam tempore, esse generationem; omnes autem, qui negant generationem esse essentialiter mutationem, idem etiam intelligunt per mutationem, sed tamen dicerent productionem compositi, cuius materia non præcedet formam tempore, esse generationem, licet non esset mutatio. Vnde quia eadem positiua productio compositi posset secundum se vel præsupponere priuationem forme in subiecto, vel nō præsupponere, & si præsupponeret haberet rationem mutationis, si vero non præsupponeret, nō haberet rationem mutationis, sed per vero haberet rationem generationis, propterea consequenter asserunt generationem non esse essentialiter mutationem, sed hoc esse ipsi valde accidentale quantum ad naturam suam intrinsecam, licet generationes omnes, quæ de facto fiunt per causas secundas, habeant hoc accidentis annexum, quia semper materia in quam agunt præsupponitur tempore actioni generatiuæ.

Alij vero, qui dicunt generationem esse essentialiter mutationem, & tamen non necessario præexigere negationem subiecti prius tempore existentem, non intelligunt per mutationem transitum de non esse (quod non esse vere, & actu fuit in subiecto) ad esse: sed transitum à non esse quod fuisset, nisi impediretur per formam, ad quam sit transitus.

Ego sane existimo, in primis quæstionem esse de nomine, an mutatio dicat essentialiter ordinem ad non esse termini actualiter præexistentem, vel sufficiat ordo ad negationem, quæ vel præexistit, vel præexistit, quæ est controuersia inter Authores tertij modi dicendi, & eos qui tenent duos primos modos; vnde potius conueniendum esset in nomine, quam altercandum: & idem etiam sentio de controuersia quæ est inter Authores duorum primorum modi dicendi: dependet enim a significatione generationis. Neque rea est aliqua potest esse difficultas hac in re, nisi in acquisitio forme substantialis, seu actio positiua, per quam coniungitur forma substantia cum materia prima existente an ecedenter sub negatione forme, sit distincta rationis ab acquisitione, seu actione positiua, per quam coniungeretur illa forma materię nō præexistenti sub negatione: si enim distinguerentur specie ista acquisitiones, tum posset vna ex ipsis vocari mutatio & generatio, & altera non deberet sic vocari, & consequenter posset optime dici quod generatio esset essentialiter mutatio. Si vero illa actiones non distinguuntur specie, quod umque nomen tribuitur vni, quod nō tribuitur alteri, deberet ipsi tribui ratione alicuius conditionis accidentalis, & consequenter posset dici accidentiter conuenire. Itaque hoc quod solum est in controuersia reali hic examinabimus, & deinde etiam qui absolute dicendum sit in controuersia nominalibus resolvemus.

CONCLUSIO I.

8 *Respectus positiua, quo subiectum recipit formam Respe-*
sue eductam, sine non eductam, & actio positiua, per
quam produciens produci formam in subiecto, sine educendo
ipsam, sine non educendo, est eiusdem rationis, sine prius
tempore fuerit priuatio forme in subiecto; sine non fuerit
 Hanc non inuenio propositam ab Authoribus, si dicitur
 detur omnino certa, quia quod præsupponatur subiectum
 tempore ante illam receptionem, & actionem, est
 nino impertinens ad naturam ipsarum, & quicumque
 dependentiam, quam debent habere, siue ad subiectum,
 siue ad agens: ergo sunt eiusdem rationis, siue præsuppo-
 natur negatio forme, sine non.

Confirmatur: quod negatio actionis præsupponatur
 tempore in agente, vel non præsupponatur, est im-
 pertinens ad variationem specificam actionis, quoad
 entitatem suam in se eam: & quamuis posset habere
 re aliquam denominationem quando proueniret ab
 agente præsupposito tempore cum tali negatione, quam
 non haberet si præsupponeretur agens cum illa; tamen
 ista denominatio esset ipsi extrinseca, & accidentalis, &
 nullo modo orta ex natura intrinseca ipsius actionis
 quoad entitatem suam positiuam: ergo similiter quod ne-
 gatio forme præsupponatur in subiecto, vel non præsup-
 ponatur ante coniunctionem ipsius cum forma, & ante
 actionem, per quam coniungitur cum forma; est omnino
 impertinens ad variationem nature istius coniunctionis,
 & actionis; & si aliqua denominatio tribuatur actioni
 ac coniunctioni, quando præsupponitur negatio, quæ
 non tribuetur, ea non præsupposita, e it omnino acci-
 dentale, & extrinsecum isti coniunctioni, & actioni; quod
 mihi apparet certum.

Confirmatur secundo quia gratis, & absque fundamen-
 to vllō diceretur, quod illa præsuppositio negationis va-
 riarer intrinsecam naturam actionis, etiam arguitur: ergo
 non est dicendum.

CONCLUSIO II.

9 *Productio compositi ex materia non præexistente tem-*
pore ante formam sine eductam, siue non eductam, est actio com-
generatio, & etiam mutatio. Hæc est conformis principiis
Doctores de educatione, quatenus asserunt ad eam nō præ-
 quiri quod negatio forme eductæ sit prius tempore in
 subiecto, quæ forma, & eam tenent omnes *Scottisti* com-
 munitur; quos sequuntur plurimi recentiores & specia-
 tim *Aduersa questione 37. sectiore 3.* quamuis eam leuiter
 tantum insinuet, est autem quoad primam partem contra
 Ruinum hic cap. 4. tract. 1. quæst. 2. Quoad secundam ve-
 ro partem est contra eos auctores, qui putant generatio-
 nem non esse essentialiter mutationem: propterea enim
 hoc putant, quia existimant generationem, qua generare-
 tur compositum ex materia non præexistente tempore,
 non esse mutationem, quos auctores suppresso nomine
 citat Ruinus.

*Probat*ur conclusio quoad primam partem, quia productio
 talis compositi non esset creatio, quandoquid esset pro-
 ductio dependens à subiecto & consequenter non esset
 productio rei ex nihilo: ergo esset generatio, quia produ-
 ctio substantialis, vt sic, adæquate diuiditur in generatio-
 nem substantiæ, & creationem substantiæ.

*Probat*ur secundo, quia omnis productio substantialis,
 quæ sit per causam secundam de facto, est generatio: ne-
 que enim causa secunda de facto creat, quidquid sit de
 possibili: sed aliqua productio substantialis sit à causa se-
 cunda de facto ex materia non præexistente tempore ante
 formam, quæ produciatur: ergo productio compositi ex
 materia non præexistente tempore est generatio.

*Probat*ur minor, quia quando ignis comburit species
 Eucharisticas, & ex his generat ignem, quandoquidem
 nihil substantiæ sit sub illis speciebus, omnes fatentur
 de nouo produci à Deo materiam in illo ipso instanti
 temporis, quo ignis debet educere formam substan-
 tialem & producere ignem: ergo aliqua productio sub-
 stantialis sit à causa secunda ex materia non præsupposita
 tempore.

Confirmatur: quia si Deus in instanti A produceret

H h h

materiam vltimè dispositam ad formam ignis, ignis ipsi applicatus sufficiens er produceret ignem ex illa materia naturaliter, non per creationem: ergo per generationem.

Confirmatur, quia gratis, & absque vilo fundamento diceretur illa actio non habere denominationem creationis aut generationis, sed nouam aliquam excogitatam ab aduersariis ad euadendam difficultatem: & per hoc patet responsionem *Ruij* non satis facere.

19 *Respondet Ioannes à Sancto Thoma quest. 1. art. 1. ad calum de Eucharistia*, adesse tum ibi quantitatem prius tempore, quæ supplet vicem materiæ per receptionem dispositionum præuiarum, & negationem forme præcessisse tempore non formaliter in ipsa materiâ, sed virtualiter.

Contra primò; quia ad intentum conclusionis sufficit quod negatio non debeat præcedere in materiâ formaliter ad hoc, quod aliquid generetur: ergo cum hoc concedatur, frustra & impertinenter ad propositum recurritur ad quantitatem suppletem vices materiæ, & ad virtualem processionem materiæ.

Contra secundo, quia ipsemet postea cum videt retinam responsio nem non quadrare alteri casui de materiâ, quæ produceretur vltimate disposita, & applicaretur in eodem instanti agentis, respondet tum sufficere quod priuatio præcedat naturæ formam, quæ est doctrina *Scoti* & nostra inferius proponenda. Sed hæc eadem responsio quæ sufficeret, & sine dubio esset melior ad calum de Eucharistia: ergo altera illa obscurior non erat adhibenda.

Aduerte autem, ex hac secunda ipsius responsione hunc authorem videri tenere, in re ipsa nostram conclusionem.

Probat ergo eadem pars ex dictis in prima conclusione, generatio est aliquid vnum posituum, sed quidquid posituum reperitur quando producit compositum ex materia præexistente tempore, reperitur quando producit compositum ex materia non præsupposito tempore; imò eadem ipsa numero positiua possunt esse in vtroque casu: ergo si interueniat generatio in vno casu, interuenit in altero, sed interuenit in vno secundum aduersarios: ergo & in altero.

Dices eadem quidem interuenire, sed cum diuersis denominationibus, quia in vno casu coniunctio subiecti cum forma sequitur priuationem: ergo ratione huius in vno casu illa coniunctio vocari potest generatio, licet in altero non possit.

Contra primò: quia quamuis sic posset vocari tamen non debet de facto dici quod sic vocetur, quia de facto omnis productio substantialis, quæ non est creatio, vocatur generatio: ergo non sola productio substantialis præsupponens negationem termini in subiecto prius tempore debet vocari generatio, & præsertim cum nulla sit ratio aut authoritas vnde colligatur quod illa sola sic vocanda sit.

Contra secundò: quia si actio eadem numero vocatur generatio ob talem denominationem, ergo saltè hoc habetur, quod illa actio, quæ denominatur generatio, non distinguitur essentialiter ab actione, quæ non est generatio magis, quam pauper qui denominatur albus, distinguitur ab illo, qui non denominatur albus.

11 *Probat secundam partem*: quia nihil impedit quo minus illa productio dicatur mutatio, quemadmodum dici potest generatio: est enim eadem ratio de vtraque: & quando Philosophus semper dicit quod generatio sit mutatio, gratis diceretur quod non intelligeretur in sensu essentiali.

Confirmatur, quia sufficit ad mutationem, quod priuatio forme, ad quam mutatur subiectum, præcedat naturæ modo iam statim explicando, & gratis requireretur præcessio temporaria.

Obiicit primò: generatio nequit dari absque tribus principiis intrinsicis, ad ipsa requisitis, materia verbi gratia, forma, & priuatione: ergo necessario prærequirit priuationem, & consequenter, quando non præest priuatio, non potest esse generatio.

Respondetur cum Scotistis communiter, distinguendo primum consequens: priuationem, quæ prius tempore existat in subiecto, nego; quæ prius natura, concedo priuam, & nego secundam consequentiam.

Dico: quod solū præsupponitur naturæ, reperitur in eodem instanti temporis cum re, quam præcedit: sic enim causa efficiens, quæ solum præsupponi debet naturæ ad actionem & effectum, debet esse in eodem instanti temporis cum illis; & sic ipsa materia quæ solum debet præesse naturæ ad formam, debet esse in eodem instanti cum formæ: ergo si priuatio debeat solum præcedere prius naturæ, debet esse in eodem instanti temporis.

Confirmatur, quia omnia instantia naturæ se inuicem priora & posteriora clauduntur in eodem instanti temporis: ergo & omnia illa, quæ sunt in illis instantibus naturæ, debent esse in eodem instanti temporis; sed priuatio forme nequit esse in eodem instanti temporis cum formæ: ergo debet magis præcedere quam natura, & consequenter debet præcedere tempore, si præcedat vilo modo.

Respondetur distinguendo antecedens, quod præcedit naturæ positue, concedo; negatiue, nego antecedens: & similiter distinguo consequens, si præcedat positue, concedo; sed nego sic præcedere: si negatiue, nego, & dico quod solum sic præcedere debeat priuatio.

12 *Iuxta hoc respondeo ad confirmationem distinguendo* Quædo consequens: omnia illa quæ sunt in illis instantibus negatiue tantum, nego: positue, concedo consequentiam cum consequentia probationis. Ut hæc etiam, responsio intelligatur, aduert illa dici præcedere aliud naturæ positue, quæ & præcedunt actui, & possunt dici existere absolute, & sic se habet materia respectu forme, efficiens respectu actionis, & effectus, animalitas respectu rationalitatis; hæc respectu nihilitatis: Sic autem non se habet priuatio in casu nostro ad generationem, aut formam, quia non potest dici absolute, existit priuatio in subiecto. Illa vero dicuntur existere prius naturæ negatiue, quæ absolute non existunt; sed existerent tamen, nisi impdirentur per existentiam earum rerum, quibus dicuntur priora natura, & sic se habet priuatio respectu forme; nam quamuis absolute non existat in materiâ, existeret tamen nisi fuisset propter inductionem forme.

Hæc responsio est in re optima, ac veram continens doctrinam, potest tamen adhuc clarius responderi alter ad probationem, distinguendo antecedens, absque tribus principiis quæ existunt quando est generatio, aut ante, nego: absque illis eo modo quo requiruntur ad generationem, concedo antecedens, & nego consequentiam. Itaque ex illis principiis priuatio non debet existere, nec quando est generatio, quod omnes concedunt, & hinc nos dicimus quod causatur quando non est; nec antecederet; quia quod præcesserit ante, est omnino impertinens ad principationem ipsius.

Et si queratur, quomodo ergo requiritur, aut cur? *Respondeo* Cur requiritur quod non sit, quia quamdiu esset, impossibile esset generatio; & requiritur etiam ad hoc quod intelligatur aliquid posse generari ex subiecto, quod intelligatur illud subiectum posse esse tam cum habitatione forme, quam cum priuatione forme: alias non posset intelligi per modum subiecti, quod posset recipere formam per actionem phylicam, & realem, & alio modo non requiritur priuatio ad principandum rem aliquam.

Obiicit secundò: si posset generatio esse ex materia quæ non præsupponeretur cum priuatione, sequeretur quod productio celorum esset generatio; sed hoc est falsum, quia alias cali essent generabiles contra communem sententiam.

Respondetur negando minorem, ex suppositione quod cali componentur ex materia & forma, prout supponitur in obiectione: ad cuius probationem dico, non esse contra communem sententiam quod cali sint generabiles, & corruptibiles per actionem causæ primæ, sed solum alseritur communiter, quod sint ingenerabiles, & incorruptibiles respectu

respectu ad causas secundas: quod verum esset, quamvis productio eorum esset generatio.

13 *Obijciunt contra secundam partem:* mutatio est transitus subiecti à nō esse tale ad esse tale: sed subiectum in casu nostro non transiit ad nō esse tale ad esse tale, quandoquidem nunquam, ut supponitur, fuerit sub nō esse: ergo quamvis fieret tum generatio, illa tamen generatio non haberet rationem mutationis.

Confirmatur, quia mutatio est id, mediante quo aliquid aliter se habet, quam ante se habuit: sed nihil in casu nostro aliter se haberet, quam ante: ergo non posset esse mutatio.

Respondetur distinguendo maiorem: à non esse tale, quod non esse fuit antecederet, nego maiorem; quod nō esse fuisset tum in subiecto, si non aduenisset generatio, concedo maiorem, & similiter distinguo minorem, & nego consequentiam.

Ad confirmationem respondeo negando maiorem, si loquamur de mutatione ut sic: licet enim aliqua mutatio in particulari habeat hanc rationem, tamen hæc ratio non requiritur ad mutationem omnem, neque consequenter ad mutationem ut sic, ad quam sufficit, ut iam dixi, quod per eam aliter se habeat quam haberet se sine ea, siue de facto aliter se habuerit, siue non. Posset quidē doctrina præmissa de anterioritate naturæ, quam habet priuatio ad formam, & generationem, huc applicari, sed responsio adducta est faciliior, & aliis æque bona.

QVÆSTIO III.

Quid sit subiectum, & terminus generationis.

14 *Hæc* quæstio quantum ad rem ipsam videretur esse facilioris resolutionis ex dictis, sed diuersitas modorum loquendi, quibus authores eam resolvendo vtuntur, aliquantulum eam intricatam reddunt.

Pro maiori autem claritate eius aduertendum est posse considerari duplicem generationem: vnā actiuā, à qua habet agens formaliter generare, aliam passiuā, à qua aliquid dicitur generari. Et quidem si loquamur de generatione actiuā, ex suppositione quod actio subiectanda sit in agente, non est dubium quin illa etiam habeat agens pro subiecto tam denominationis, quam inhesionis: inheret enim illi, & denominat ipsum generans actiuē: nec in hoc potest esse difficultas specialis, præter illam, quæ est de subiectione actionis in agente. Vnde solum controuersi hic particulariter potest de generationis passiuæ subiecto, de qua quod resoluetur eodem modo currit de generatione actiuā, ex suppositione quod identificaretur generationi passiuæ, ut extra scholam Scotisticam communius ab authoribus defenditur, qui propter hæc non distinguunt inter vtamque generationem, quia scilicet supponunt eas identificari realiter, atque adeo quod est subiectum vnius, alterius etiam esse subiectum.

Aduertendum secundo à generatione haberi multas denominationes: nam in primis per eam materia mutatur ad formam, compositum præcedens conuertitur in subsequens; illud ipsum subsequens generatur ut quod; forma quando educitur, acquirit suum esse, & vnitur materiæ; & quando non educitur, vnitur. Vnde non est dubium, quin omnia hæc sint subiecta denominationis eius, hoc est subiecta quæ recipiunt denominationem ab illa. Quod si omnes hæc denominationes provenirent ab vnica forma, quæ in vnico subiecto inhereret, hic tantum esse posset difficultas, in quoniam ex illis omnibus subiectis, quæ accipiunt illam denominationem ab ipsa, subiectionetur, ac inhereret illa vnica forma.

15 Si vero non provenirent omnes illæ denominationes ab vnica forma, sed à pluribus, tum non esset vnicum subiectum, sed plura generationis adæquate sumpta. Vnde hic primo examinandum an sint plures formæ, à quibus proveniunt istæ denominationes.

Itaque in primis suppono compositum substantiale, quod conuertitur, non habere in se subiectionem illam formam, à qua habet illam denominationem, neque enim

habet illam denominationem nisi in instanti in quo non est, tum autem non habet in se aliquam formam actu existentem, si ut nec ipsum verum actu existit, ut patet.

Rursus suppono materiam, quando mutatur ad formam, recipere in se vnionem ad illam formam & ab illa habere mutari ad formam, siue forma habeat suum esse à materia, siue non, & rursus in nostra sententia aliam dari vnionem in forma ad materiam; & ex his vnionibus vnā non magis spectare ad generationem quam alteram: vnde certum est, quod generatio, quatenus includit vnionem materiæ, habet pro subiecto ipsam materiam; quatenus includit alteram vnionem formæ, ipsam formam. Quod si solum vnica vnio poneretur inter vtamque, tum dicendum quod generatio quatenus dicit vnionem, haberet illud subiectum solum, in quo illa vnica vnio diceretur inherere, nimirum vel materiam solam ut putant aliqui, vel formam solam, ut alij, vel vtamque simul, ut nonnulli; nec in hoc etiam potest esse vlla altercatio.

Præterea in generatione omni, quæ de facto reperitur præter hominis, ultra vnionem sub conceptu vnionis interuenit influxus causæ materialis in formam, quia ex ipsius potentia omnis forma educitur præter animam rationalem, quæ creatur. Et licet hic concursus sit imperitius ad generationem cuiuscunque compositi substantialis, in quantum nullum sit tale compositum, quod non posset generari, quamvis non educeretur forma ipsius, sed crearetur instar animæ rationalis; tamen posset dici quod in generatione tali particulari,educta scilicet, includeretur essentialiter iste concursus: & hoc supposito, quia iste concursus quasi actiuē consideratus se habet ex parte materiæ, siue distinguatur ab vnione, ut aliqui etiam Scotistæ putant, siue non distinguatur, ut tenent alij, de quo supra actum est, & quia passiuē consideratus se habet ex parte formæ, & distinguitur etiam realiter à concursu materiæ in sententia Scotistarum: sequitur manifeste quod concursus actiuus subiectionetur in materia, & passiuus in forma: quod si identificentur isti concursus, tum ponendi sunt vel in materia sola vel in forma sola, secundum quod authores philosophantur de subiecto actionis & passionis.

Denique præter hæc, ex suppositione quod detur tertia entitas causata à partibus simul sumptis & vnitis, influxus quasi actiuus istarum partium in compositum est considerabilis in generatione, & influxus passiuus correspondens ipsi in composito: & quidem concursus ille quasi actiuus subiectionetur in partibus, & in mea sententia non distinguitur realiter ab vnione partium; influxus vero passiuus subiectionetur in toto composito, & ab illo proxime, & immediate denominatur totum compositum generatum.

Præter hos autem respectus, aut modos iam specificatos, non videtur generationem dicere aliquid positum ultra subiectum, formam, & compositum.

Quare abunde constat, quid in rei veritate sit subiectum generationis, secundum omnia, quæ dicit iuxta diuersas authorum sententias, quarum examen non spectat huc, sed ad Physicam, ac Logicam.

Nunc ergo restat maioris doctrinæ causa examinare aliquos modos particulares dicendi, quorumdam Thomistarum, quorum aliqui quamvis negent tertiam entitatem, dicunt tamen subiectum generationis absolute esse totum compositum. Ita Bannes hic c. 4. q. 11. quem sequitur Ioannes à S. Thoma: alij vero dicunt, quod sit ipsa materia prima, Ruinus supra q. 4. Complutenses, quamuis hi probabilem censent priorem sententiam.

CONCLUSIO

16 *Ex suppositione*, quod detur tertia entitas distincta à partibus simul sumptis, & vnitis, & quod generatio sit aliquid vnum, non debet collocari in toto composito, tantum in subiecto inhesionis, sed potius in materia prima, entitas, subiectionetur in materia.

Hæc est communissima sententia contra Bannem, & Ioannem à Sancto Thoma.

Probatur manifeste, quia totum compositum ex hypothesi

H h h

conclusionis, non est aliud quam materia, & forma unita sed vñ accidens simplex nequit inherere immediate in duobus subiectis realiter distinctis, imo sunt plurimi qui existimant illud esse impossibile etiam supernaturaliter, præsertim si accidens sit materiale, vt est generatio: ergo. Ne creferet quod illa plura faciunt vñ per se, quia hoc non impedit quominus sint distincta realiter subiecta, etiam vt sunt in composito, & consequenter non tollit, quin illud ipsum accidens quod inhaeret vñ, inhaereat immediate in illis duobus subiectis.

Probat secundum, quia prius est natura, ac nostro modo concipiendi, quod materia mutetur ad formam, quam intelligatur oriri compositum, & ab illo ipso, a quo denominatur materia mutari ad formam substantialem, habet, realiter saltim, totum generari; nec aliquid aliud realiter distinctum requiritur ad hoc quod totum generetur, si generatio consistat in aliquo vñ: sed illud a quo materia sic mutatur, ponitur inhaerere in ipsa materia: ergo & generatio in ipsa ponenda est, & non in toto composito.

Confirmatur, quia ideo subiectant aduersarij generationem in toto generato, quia existimant materiam primam non esse capacem vñ formæ ante formam substantialem: sed hoc est falsum, quia cum habeat existentiam distinctam ab existentia formæ, & possit independenter a forma existere, vt probatum est *primo Physicorum*, nihil impedit quominus possit respicere aliqua accidentia, & præsertim illa, quæ requiruntur vt recipiat ipsam formam substantialem: ergo non est dicendum quod generatio subiectetur in toto composito, sed potius in materia prima. Nec sane necesse est dicere quod generatio sit quid substantiale, & non accidens, vt dicunt *Complures*, quasi accidens non posset præcedere formam substantialem, & aliquid substantiale posset: nam quæ ratione posset recipere modum substantialem ante formam, posset etiam accidentale: & ex alio capite cum generatio, siue actiue sumatur, siue passiue, spectet ad prædicamentum actionis ac passionis, & cum habeat etiam omnes conditiones accidentis, omnino debet dici esse accidens, & male dicitur esse intrinsece substantialis: & per hanc confirmationem patet ad fundamentum præcipuum aduersariorum.

Confirmatur secundum ostendendo modum, quo possit generatio inherere toti, assignatum ab aduersarijs, & præsertim a Ioanne a S. Thoma, esse impossibile. Itaque ipse dicit actionem subiectari in toto, quia non inhaeret materia, nisi mediante termino producto, seu ab ipsa actione attracto: vnde quandoquidem identificetur actio cum illo termino & generatione, sequitur quod non sit aliud subiectum cui inhaereat, quam totum.

Contra, quia si actio identificetur termino, quandoquidem terminus sit substantia, siue terminus sit forma, siue totum compositum, sequitur actionem non posse esse accidens & consequenter non posse inherere.

Deinde falsum est actionem identificari termino: præterea potest assignari aliud subiectum: & denique hic modus explicandi obscurissimus est in ipsomet auctore.

17 Obijciat: totum denominatur generari & non materia prima: ergo generatio potius subiectari debet in toto quam in materia prima.

Respondeo primo, retorquendo argumentum: materia prima denominatur mutari per generationem, & non totum generatum: ergo potius debet subiectari in materia prima quam in toto.

Rursus totum destructum denominatur conuerti per generationem: ergo generatio in ipso subiectari debet. Quod si aduersarij negent has consequentias, nos poterimus similiter negare consequentiam ipsorum; & quantumque responsum dabunt, sufficere vel similis, vel eadem nobis.

Respondeo secundo, negando consequentiam, & ratio est, quia multa possunt dare denominationes aliquibus, in quibus non inhaerent, quales non dant ipsis, quibus inhaerent, sic visio dat denominationem visio obiecto, qualem non dat oculis: & actio secundum aduersarios dat deno-

minationem agentis causæ, qualem non dat passio, in quo ponitur secundum ipsos. Si autem quærratur, cur potius generatio, cum tribuat aliquam denominationem materiae, & aliquam composito, potius in materia quam in composito subiectari debet, ratio petenda est ex fundamentis conclusionis.

Q V A E S T I O I V.

De termino generationis

18 **N**on agimus hic de termino a quo generationis, quia si loquamur de termino per se, est priuatio formæ, vel quæ fuit ante in subiecto, vel quæ fuisset tum quando est generatio, nisi per generationem introduceretur forma substantialis: si vero loquamur de termino per accidens, est forma illa positiua, quæ ante præfuit in materia, & etiam totum compositum quod destruitur. Agitur ergo de termino ad quem tam denominationis, hoc est de quocumque termino ad quem, qui mediante generatione recipit aliquam denominationem, quam immediate terminationis, hoc est ad quem generatio immediate terminatur.

Et quidem, si loquamur de generatione actiua, quæ in nostra sententia subiectatur in agente, terminus principalis ipsius est totum compositum, quod per eam producitur ac generatur, vt quod, & quando generatio esteductiua, terminus quod ipsius est ipsa forma substantialis, quæ etiam dicitur produci ac generari vt quo, quia est pars formalis ipsius termini principalis: & si præterea per eam producatur vñio istius formæ, illa vñio potest similiter dici terminus quo ipsius, quia est aliquid per eam productum, mediante quo producitur ipsum compositum, & educitur forma; si vero non producatur illa vñio per actionem agentis, non debet dici terminus generationis actiue, sed concurus, qui necessario concomitari debet ipsam: quando vero generatio non esteductiua, non habet alium terminum, qui producitur, præter vñionem formæ & compositum: potest tamen dici, quod terminus quo ipsius sit forma noneducta, quia quantumvis per eam non producatur, tamen est ratio formalis physicè constitutus compositum, quod sufficit ad hoc, vt dicatur terminus quo.

At si loquamur de generatione passiua, vel etiã de actiua, ex suppositione quod identificetur generationi passiue considerata sunt omnia illa, quæ interueniunt in generatione, vt sunt respectus vñionis materiæ ad formam, formationis materiæ ad materiam, educationis quæ materia influit in formationem, & educationis passiue correspondentis subiecti in forma: & deinde productio passiua totius compositi terminata ad causas generantes: & certum est, quod sicut generatio non est aliquid vñum in hoc sensu, & nõ habet vñum subiectum, sed plura: ita etiam non habet vñum terminum, sed plures; quod ex ipsorum diuersorum illorum respectu natura patet: nam vñio & causalitas educationis materiæ habet pro termino ipsammet formam, vñio formæ materiæ; & causalitas passiua ipsius tam materiam quam agens; productio passiua compositi omnes causas, a quibus generatur: nec in hoc potest esse vlla difficultas, ex suppositione quod illa plura interueniant in generatione imo quantumvis plura realiter distincta non interuenirent in ipsa, sed vnicus tantum respectus aut modus: ille ipse vnicus modus potest considerari tot considerationibus distinctis, ac si includeret illa plura, & sub vna consideratione haberet vñum terminum, sub alia alterum.

Et hac quidem de re quantum vero ad modum loquendi, supposito quod generatio esset vnica tantum actio, siue subiectetur in agente, siue in composito, & quod per terminum illius debeat intelligi illud, quod producitur per ipsam.

19 Aliqui dicunt terminum ipsius totalem adæquatam & vt quæ esse totum compositum, non solum vt dicit naturam constata ex partibus physicis, & existentia; sed etiam substantiam; terminum vero vt quo totalem esse ipsam naturam vt contradistinguitur a composito; & terminum vt quo partialem, ac minus principalem esse formam substantialem: ita Ioannes a Sancto Thoma, & Complures.

Generatio non debet esse intrinsece substantialis.

Sancti Ioannis a S. Thoma.

Qui est terminus ad quem generationis actiue.

Quid sit terminus in formationis passiue.

Alii vero assignant pro termino totali compositum, nulla facta mentione suppositivitalitatis, & pro termino formalis formam. Ita *Ruvio* hic.

Alii autem convenientes cum *Ruvio* in assignando termino primario ut quod, differunt in termino quo, quem ipsi putant esse unionem. Ita *Hurtadus* hic, & plures recentiores.

Quod ad me autem attinet, existimo quaestionem hic nullam posse esse de re, sed solummodo de nomine, ac parvi propterea momenti, quam tamen sequentibus conclusionibus resolvam.

CONCLUSIO I.

20. Compositum ex natura, & substantia est terminus principalis ut qui generationis, in quantum est perfectissimus terminus, qui ad ipsam sequitur; non tamen est talis terminus, sine quo non posset intelligi generatio esse, etiam si per possibile, aut impossibile non sequeretur substantia: sed terminus qui essentialiter requisitus, sine quo nec intelligi nec esse potest generatio substantialis, est compositum ex materia & forma, atque adeo simpliciter huiusmodi terminus dicendum est terminus qui principalis generationis.

Hec quoad hanc ultimam partem est *Ruvio* contra *Complutenses*, ac *Ioannem a Sancto Thoma*: quoad primas vero duas partes credo non posse esse contra vllum in re ipsa quid sit de modo dicendi.

Probatur prima pars, quia sine dubio compositum ut subsistens est perfectius quam ut non subsistens, & sequitur ad generationem: ergo intelligendo per terminum principalem ut qui, perfectissimum terminum, qui sequitur ad generationem, & denominatur generari, talis erit illud compositum.

Secunda pars probatur, quia eo ipso quo intelligitur per actionem aliquam produci compositum substantiale ex materia, saltem praesupposita, & forma quamvis non consideraretur illud compositum ut includens suppositivitalitatem vllam distinctam suae realiter, suae ratione, a singularitate, intelligeretur actio illa esse generativa, prout actio generativa distinguitur a creativa, & alterativa, ac quacumque alia, quae non est generatio: & eo ipso quo a parte rei produceretur tale compositum absque suppositivitalitate distincta a singularitate, daretur a parte rei generatio: & nisi daretur a parte rei tale compositum, non daretur actio generativa, nec posset intelligi esse, quin intelligeretur esse productio talis compositi: ergo vera est secunda pars conclusionis.

Confirmatur, quia non habuerunt Philosophi conceptum suppositi, ut distinguitur a natura singulari, ante cognitionem mysterij Incarnationis, ut mihi certum est, & probatur in Metaphysica Deo volente: & tamen habuerunt conceptum generationis: ergo conceptus suppositi est omnino impertinens ad conceptum generationis.

Hinc probatur tertia pars: quia ille absolute censendus est terminus principalis, qui magis habet necessariam connexionem cum generatione quoad esse & concipi, & sine quo nec potest concipi nec esse: sed tale est compositum ex materia & forma praecise: ergo.

21. *Obijciat*: secundum Philosophum 1. met. sect. 27. quod generatur non est forma, nec quidditas, sed compositum: ergo per Philosophum terminus qui generationis est suppositum.

Probatur consequentia, quia per formam in praedicto loco intelligitur forma partialis, & per quidditatem forma totalis, quae est ipsum compositum ex materia & forma: ergo per compositum intelligit suppositum, quod contradistinguitur a composito ex materia & forma, & consequenter secundum Philosophum suppositum est terminus qui generationis: Unde, inquit *Ioannes a S. Thoma*, patet aut non legisse, aut non aduertisse verba Aristotelis eos qui dicunt eum non agnovisse suppositum.

Sed respondetur negando consequentiam, ad cuius probationem dico, formam totalem per modum formae conceptam, non esse formaliter ipsum compositum, sed abstractum metaphysicum, & consequenter non solum sup-

positum contradistingui a quidditate, seu forma illa totali; sed ipsum etiam compositum ex materia & forma in concreto metaphysico consideratum: & hinc patet praedictum Authorem non intellexisse verba illa, quae & legit & aduertit, & non potuisse eum colligere alios aucthores putantes Philosophum nec somniasse quidem de suppositivitalitate, ea aut non legisse, aut non aduertisse.

Obijciat secundo: Generatio per se primo tendit ad dandum esse integrum, & perfectum: sed compositum non habet esse perfectum absque suppositivitalitate: ergo suppositum & non compositum est terminus primario intentus & principalis generationis.

Confirmatur, quia ad generans non solum spectat dare formam, sed consequentia ad ipsam ut propriis passionibus: ergo etiam spectat ad ipsum dare suppositivitalitatem, quae intimior est quam proprietates.

Respondetur negando consequentiam, quia licet sequatur suppositum, & sit perfectissimum ex omnibus, quae producuntur, tamen generatio potius debet principaliter intendere illud, sine quo non potest concipi nec esse etiam in casu impossibili, quam illud sine quo possit intelligi, & esse etiam in tali casu: hoc autem non est suppositum, sed compositum, ergo.

Ad confirmationem concedo totum, sed non praedictam conclusionem nisi quoad partem, ut patet.

CONCLUSIO II.

22. Si per terminum formalem quo generationis intelligitur aliquid productum aut recipiens esse de novo, sine quo non posset esse terminus adequatus qui, unio potius est dicendus terminus formalis, quam forma, etiam si forma producere terminum: si vero intelligatur ratio formalis constitutiva physica termini totalis, forma dicenda est terminus formalis, non generatio, siue educatur forma, siue non: absolute autem censendum est, quod forma sit terminus formalis ipsius.

Hec quoad duas primas partes videtur esse extra controuersiam; quoad tertiam vero est cum *Ruvio* contra *Hurtadum*.

Probatur prima pars: quia quamvis forma producat, tamen productio ipsius est impertinens ad generationem termini totalis, quia licet non produceretur illa forma per generationem, sed fuisset ante producta, aut produceretur per creationem, modo produceretur unio, & esset generatio substantialis totius compositi: ergo terminus formalis generationis, prout tendit in compositum, nequit esse forma, ut producta auteducta: sed potius unio, quia producta sequitur illud compositum necessario; si per terminum formalem intelligatur aliquid distinctum a composito, cuius productio ad esse compositi sit requisita.

Probatur secunda pars: quia unio licet sit conditio necessario requisita ad compositum, non tamen est constitutum ipsius: ergo si per terminum formalem intelligatur ratio formalis physica constitutiva compositi, forma, & debeat dici terminus formalis.

Probatur denique tertia pars, primo, quia ille est absolute censendus terminus formalis quo, qui constituit physicè terminum principalem & adequatum qui: sed hoc competit formae, non unioni.

Probatur secundo, quia illud est terminus formalis quo generationis, per ordinem ad quod una generatio distinguitur ab altera, sed distinguitur per ordinem ad formam & non per ordinem ad unionem, quia cum unio reperitur in omni generatione: non potest per ordinem ad illam distingui una generatio ab altera, nisi quatenus potest cognosci quod una unio distinguitur ab altera: sed hoc ipsum non potest cognosci nisi cognoscendo terminum eius esse distinctum a termino alterius: ergo per ordinem ad formam potius quam ad unionem debent distingui generationes. Quae opponi possunt, sunt nullius momenti, & eorum solutio patet ex dictis: nec in hac re nominali est diutius haerendum.

QVÆSTIO V.

An generatio distinguatur ab alteratione.

23 **P**ER alterationem intelligitur hic actio illa, per quam producit vltima dispositio accidentalis, quam connaturaliter concomitatur compositum esse productum: & queritur an illa actio distinguatur realiter ab actione, per quam producit ipsamet, substantia composita.

Prima sententia est, generatiuam actionem non esse distinctam realiter ab actione alteratiua, per quam producit vltima dispositio ad formam substantialem. Hanc probabiliorē reputant *Complutenses*, & pro ea citant *Caiet. Sorum, Fonsicam*, & iuniores *Thomistas* communiter.

Secunda sententia est, actionem generatiuam esse distinctam realiter à tota alteratione dispositiua. Hæc est communior longe cum *Scoto 2. distinct. 2. q. 9.* quem præter suos & recentiores fere omnes ex *Thomistis* sequuntur *Ruvius hic questione 5. & Ioannes à Sancto Thoma questione 1. art. 3. qui Sanctum Thomam & plures Thomistas* pro ea adducunt.

CONCLUSIO.

Actio generatiua distinguatur realiter à dispositiua seu alteratiua. Hæc est iuxta secundam sententiam contra Aristotelem.

Probat per primo: quia terminus alterationis est accidens, & terminus generationis est substantia, & posset esse acquisitus terminus alterationis sine eo, quod esset acquisitus terminus generationis; nec enim necesse est, ut si producat calor in quocumque gradu, forma etiam ignis producat; nam quamvis naturaliter concomitentur, tamen certum est de potentia absoluta ea posse separari: sed quotiescumque termini actionum distinguuntur, & sunt separabiles, actiones debent esse distinctæ realiter: ergo alteratio & generatio distinguuntur realiter.

Probat per secundo, causa principalis, & totalis alterationis sunt accidentia, ut fatentur aduersarij: sed causa principalis generationis est substantia; quæ etiam immediate concurrat ad productionem alterius substantiæ, ut ostensum est *secundo Physicorum*: sed quotiescumque causæ à quibus actiones immediate egrediuntur distinguuntur, actiones etiam distinguuntur; & quidem realiter, si causæ sunt realiter distinctæ, maxime si actiones subiectentur in agente, ut *Scotista* tenemus. Quod si etiam essent actiones in passio, licet eadem actio posset provenire à diuersis causis, tamen actio generatiua eo ipso, quo debet egredi à substantia immediate, frustra egrederetur ab accidentibus, & consequenter debet distinguere realiter ab omni actione, quæ egreditur ab accidentibus.

24 *Probat per tertio,* etiam admittendo gratis quod substantia non attingat immediate productionem alterius substantiæ, sed quod producat immediate ab accidentibus in virtute substantiæ, & tanquam ab instrumentis ipsius, ut tenent aduersarij: tum quia adhuc possent habere actionem alteratiuam omnem sine generatiua, tum quia non est maior ratio cur habere actionem immediate terminatam ad accidentia, quam alteram immediate terminatam ad substantiam; non enim obstat, quod ad alterationem sequatur necessario naturaliter loquendo generatio, tum quia etiam ad productionem primi gradus caloris à calido ut octo producti, in aqua verbi gratia, sequitur naturaliter productio secundi gradus; & tamen uterque gradus non producit eadem actione; tum quia id provenire posset eo, quod causa, sicut est determinata ad alterationem, posita alteratione esset determinata ad generationem.

Probat per quarto eandem doctrinam admittit: alteratio præiungit ad formam substantialem terminatur ad vltimam dispositionem præiungit, quæ secundum aduersarios producit, non in materia prima, sed in composito destruen-

do: ergo definit desinente illo composito: sed in instanti, in quo est generatio, non est illud compositum, ut patet: ergo nec alteratio illa, sed generatio debet esse in illo instanti: ergo generatio distinguitur realiter ab alteratione præiungit. Hoc conuincit generationem distinguere debere in sententia aduersariorum ab alteratione. *Sed dici posset cum Complutensibus*, quod tamen non sit actio distincta, sed resultantia quædam formæ substantialis & totius compositi ex suppositione alterationis præmissæ, quæ sola habet rationem actionis.

Sed contra, quia illa resultantia est aliquid distinctum à termino producto, & agente, ut patet ex omnibus principijs, ex quibus colligitur actio distincta, & est illud per quod agens producit substantiam, & sine quo substantia producta non esset producta ab illo agente: ergo habet propriam rationem actionis, tam bene quam vlla alia actio.

Præterea falsum est, quod sit resultantia aliqua orta ex vi præcise actionis alteratiuæ, quia nihil habet virtutem, ut aliquid ex ipso resultet, nisi sit exiens, quando est resultantis: sed actio alteratiua non est, quando est hæc resultantia: ergo non sit hæc resultantia vi actionis istius alteratiuæ, nisi velis quod fiat vi ipsius, quatenus illa prærequiritur tanquam conditio sine qua non: quod concedi potest, sed non facit ad rem; nam etiam ista actio alteratiua prærequiritur conditiones sine quibus non, & quibus positae naturaliter sequitur, & tamen hoc non obstante habet rationem actionis.

25 *Obijciunt Complutensibus*: sequeretur quod substantia esset immediate operatiua: hoc est falsum: ergo.

Probat per sequelam, quia actio substantialis debet habere principium substantiale: ergo si detur actio substantialis in generatione, necessario debet provenire à substantia, quia non est aliud principium substantiale, ex quo proveniat.

Hanc rationem fuisse proponunt, & multa immiscent, quæ facile impugnari possent, si liberet in re facillima inherere.

Itaque omisso longiori examine, Respondetur breuiter primo, negando minorem, quia ut dictum est *secundo Physicorum*, non solum non est inconueniens, sed summe necessarium quod substantia immediate concurrat ad productionem alterius substantiæ: neque enim vllus concursus accidentis ad hæc sufficere posset.

Respondet per secundo, negando sequelam, quia sicut potest terminus substantialis produci immediate ab accidente secundum aduersarios, ita etiam actio substantialis potest ab illis exire: sicut enim actio accidentalis ab illis exire debet, ut producat accidens; etiam substantialis actio ab illis provenire potest, ut producat substantiam; & hoc, siue dicatur actio substantialis esse substantialis intrinsece, ita ut non sit accidens, quemadmodum tenent plurimi; siue dicatur esse substantialis propter ordinem quem dicit ad terminum, cum quo stat quod in se sit accidens, ut tenemus *Scotista*.

Dices, vel illa actio proveniret ab ipsis mediante virtute aliqua deriuata in ipsis à substantia, qua fulciantur & eleuentur: vel ab ipsismet, ut sunt virtutes substantiæ sine aliqua virtute. Si primum dicatur: ergo substantia est operatiua immediate contra hypothesin. Si secundum: ergo non est necessaria illa excellentior actio distincta ab alteratiua.

Confirmatur: quia quemadmodum calor in actu primo sufficit & ut producat accidens in virtute propria, & ut producat substantiam in virtute substantiæ, absque virtute superaddita; ita etiam calefactio, quæ est actio caloris, sufficere debet tanquam productio caloris, quatenus exit à calore in virtute propria caloris, & tanquam productio substantiæ, quatenus exit ab eodem calore quatenus est virtus substantiæ: ergo non est ponenda altera actio.

Confirmatur per secundo: quia ex eo quod aqua per ablutionem non producat gratiam baptismalem, sed debet habere aliam actionem altiorē, sequitur, quod alia virtus in actu primo

primo debet dari ipsi à Deo: ergo si calor non potest per calefactionem producere substantiam, debet habere à iam virtutem altiorē sibi communicatam.

26 *Respondeo*, quod illa actio exire poterit ab accidentibus secundum quamcunque rationem, secundum quam possunt producere substantiam; melius autem diceretur ab ipsis exire, ut sunt virtus substantiæ, non ut recipiunt virtutem distinctam à substantia, quia illa esset superflua, & gratis asseritur: neque tamen inde sequeretur, quod non requiratur illa actio substantialis excellentior, quam actio alteratiua.

Ad confirmationem respondeo negando sequelam: nam quemadmodum licet aliqua causa in actu primo possit producere in virtute sua diuersos effectus, ut calor potest producere hunc calorem, & illum calorem; non potest tamen sufficere in actu secundo una & eadem actio, sed pluri faciendæ sunt actiones ad pluriificationem terminorum separabilium: ita etiā quamuis calor possit producere calorem & substantiam; una tamen actio non potest sufficere, & præsertim cum quando producit substantiam, possit non esse calefactio, seu actio productiua caloris.

Ad secundam confirmationem respondeo, negando sequelam antecedentis: non enim ex illa ratione id colligitur, sed quia per nullam actionem prouenientem à sua virtute potest id facere, & ex eo quod non habet virtutē producendi gratiam ex se, nec est virtus ipsam producenti. Calor autem est virtus (ut suppono hic cum aduersariis, quamuis sit fallum) producendi substantiam, & consequenter potest habere & actionem productiuam caloris, & aliam actionem superiorem productiuam substantiæ, absque alia virtute superaddita.

QVÆSTIO V.

De Generatione viuientium.

Quamuis generatio, qua vñum viuens producit aliud viuens, conueniat in ratione generationis, ut sic cū generatione quacunque substantiali, & ut sic describi possit eodem modo, quo supra descripsimus generationem ut sic tamen quia habet rationem particularem, secundū quam differt ab alijs generationibus, quæ non sunt viuentium, & hoc non solum ex eo quod terminus ipsius sit distincta rationis à termino aliarum generationum; quia sic etiā generatio ignis distinguitur à generatione aquæ, sed ex alia particulari ratione, qua omnes generationes viuētium conueniunt inter se, & differunt à generationibus non viuētium, propterea non erit abs re hic generationes, secundum hanc rationem particularem describere, seu potius descriptionem communiter à Philosophis assignatam explicare.

CONCLUSIO.

27 Bene describitur generatio viuētium esse origo, seu productio viuētis à viuente, mediante principio vitæ coniuncto in similitudinem naturæ. Hæc conclusio est communis.

Probat; quia omni & soli conuenit, ut patet ex explicatione singularum particula ū. Dicitur origo hoc est productio quia in hoc conuenit tanquam in genere cum quacunque alia productione. Dicitur viuētis, quia per eam non solum substantia debet produci, sed substantia viuens; & per hoc distinguitur à generatione substantiali quacunque, quæ haberet pro termino substantiam non viuētem. Dicitur à viuente, quia viuens necessario requiritur ad generationem viuētis, qualem iam describimus; Unde quamuis calum non viuens produceret animalia imperfecta, illa productio ex hoc capite non esset generatio huiusmodi. Dicitur: mediante principio coniuncto, s. ū à principio vitæ coniuncto, quia ad hanc generationem requiritur, quod genitum & generans coniungantur in principio substantiali concurrente ad aliam generationē, hoc est quod in generatē reperiatur in intrinsece principium ali- quod substantiale requisitum ad generationem; & quod illud ipsum principium reperiatur in ipsomet genito: & sic sane in homine generante reperiatur semen quod requiri-

tur ad generationem alterius hominis, quod semen secundum materiam saltem, ex qua componitur, reperiatur etiā intrinsece in homine generato: & idem est de alijs animalibus, & plantis etiam generatis, ut patet. Per hanc autem particulam excluditur productio, qua Deus qui est viuens producit alia viuētia, siue corporea, siue incorporea; neque enim producit illa mediāte principio coniuncto, cū nihil reale physicum & singulare in Deo existens reperiatur in viuente vñlo creato ab ipso producto. Per hanc autem particulam non excluditur productio Filij æterni à ratione generantis, imo potius includitur, quia fit mediante cooperatione essentia Divinæ, quæ ipsa eadem numero reperiatur in Patre & Filio.

28 Excluditur etiam per hanc particulam productio; qua calum, quamuis esset viuens, produceret animalia aut viuētia sublunaria, quia non fieret mediante principio coniuncto.

Sed non videtur excludi productio, qua producuntur vermes ex hominibus, nec etiam Eua ex costa Adæ; quia utraque productio fit mediante principio coniuncto concurrente ad illam productionem: productio enim vermium fit ex materia prima in homine existente, & productio Euz facta est ex materia prima, ex qua constabat costa Adæ.

Et si quæras per quam aliam particulam excludantur istæ productiones.

Respondetur eas excludi per particulam à Viuente, per quam significatur causalitas effectiua, talem enim causalitatem non habuit Adam respectu productionis Euz; nec habent homines respectu vermium qui producuntur ab alijs causis extrinsecis.

Contra: homines habent actiuitatem respectu humoris seu substantiæ illius, ex qua producuntur vermes: ergo possunt dici habere actiuitatem respectu vermium: nec enim alia ratione mares habent actiuitatem, aut dicuntur principia productiua aliorum hominum, nisi quatenus habent actiuitatem productiuam seminis, ex quo fiunt.

Respondetur negando consequentiam: ad cuius probationem dicitur, quod non propterea præcise homo dicitur esse principium alterius hominis ex eo, quod producat semen ex quo fit alter homo, sed etiam, quia illud semen habet aliquam actiuitatem in ordine ad producendum alium illum hominem.

Contra: quia idem posset dici de humoribus.

Respondeo ergo aliter negando consequentiam, quia homines non producunt humores illos quatenus sunt viuētes; nec vermes ab ipsis, quatenus sunt viuētes, procedunt, ut patet ex eo, quod ex mortuorum cadaueribus procreantur vermes, cum tamen illa cadauera non viuāt.

29 Dicitur denique in similitudinem naturæ, per quam particulam denotatur quod viuens productum per generationē à viuente debeat esse simile ipsi in natura, & sic sine dubio homo productus ab alio homine producit in similitudinem naturæ. Hinc aliqui excludunt productionem vermium & capillorum, ex suppositione quod capilli viuāt, à ratione generationis hic descriptæ, quia scilicet non sunt similes homini. Sed contra hoc est, quod sint exclusi per aliam particulam anteriorem.

Deinde productio multi communiter dicitur comprehendendi sub generatione hic descripta; & tamen mulus est diuersæ speciei ab equo & asina, à quibus generatur, & consequenter illa productio non est in similitudinem naturæ: ergo productio viuētium non debet excludi à generatione per hoc quod non sit in similitudinem naturæ, & ergo præterea male additur illa particula in similitudinem naturæ in prædicta descriptione.

Propter hanc replicam communiter dicitur, quod per illam particulam non debeat intelligi similitudo vniuersalis, ac perfecta in natura specifica, sed similitudo aliqua particularis, quam habent generas & genitum in aliqua ratione generica particulari, in qua conueniunt inter se magis quam cum alijs rebus: talem autem similitudinem mulus habere videtur, & cum equo, & cum asina non vero apparet vlla similitudo inter vermes aut capillos &

hominem; unde possent excludi per illam particulam; nec refert quod excludantur etiam per illam: potest enim lapis excludi à ratione hominis & per genus ipsius, nempe animal; & etiam per differentiam, nempe rationalitatem.

30. *Verum quidem est*, quod in definitione non debent poni plures particule solummodo ad excludendam unam rem, quia id esset superfluum, unde si per alias particulas exclusæ sunt productiones vermium & capillorum, hæc particula non debebat superaddi, nisi ad excludendam aliquid aliud. Quid ergo exclusum est particulariter per hanc particulam?

Respondeo excludi per illam generationes viventis à viuento mediante principio coniuncto, quæ non essent in similitudinem naturæ, nec secundum rationem specificam, nec secundum rationem etiam genericam particularem; qualis generatio, quidquid sit an detur de facto, lane est possibilis; ut si verbi gratia Deus crearet aliquam substantiam viuentem & sensitiuam diuersissimæ rationis ab animalibus, quæ de facto sunt productæ, quæ posset produci mediante principio coniuncto animalia diuersissimæ rationis, sicut corpora celestia produciunt varios effectus sublunares, cum quibus non habent particularem aliquam similitudinē nec in specie, nec in genere aliquo proximo: Hæc autē generatio est origo viventis à viuento mediante principio coniuncto, sed non esset in similitudinē naturæ, & consequenter non esset talis generatio, qualem iam describimus. Vnde existimo per hanc descriptionem generationis viuentium non describi generationem viuentis, ut sic, quatenus comprehendit omnem generationem viuentis, quæ habet particularem modum ac rationem, secundum quam conuenit cum alijs generationibus viuentium, & disconuenit à generationibus omnibus non viuentium.

Et si quæramur, cur generatio, ut sic, non sit descripta.

Respondeo, quia Authores voluerunt tantum describere generationes viuentium, quas de facto constat dari.

Potest autem obijci contra hanc descriptionem, quod æque videatur competere generationi Filij æterni, ac productioni Spiritus sancti, & consequenter quod productio Spiritus sancti esset generatio, non minus quam Filij: sed hoc est contra fidē, ut patet ex Symbolo sancti Athanasij: *Spiritus sanctus à Patre & Filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens*, nempe alia processionē distinctæ rationis à productione: quæ esset aut factio, aut creatio, aut generatio: ergo mala est prædicta descriptio. Minor & consequentia patet: probatur sequētia maioris, quia Spiritus sanctus est tam similis Patri, quam Filius, & eodem modo procedit mediante principio coniuncto viuentis à viuento: ergo prædicta descriptio æque conuenit productioni ipsius, ac productioni Filij. Hæc difficultas examinari solet in materia de Trinitate, & ea oppressi Doctores varias exhibent solutiones, nec eorum vllus propter eam ausus est negare, hanc descriptionem esse bonam, sed ea supposita conantur excludere ab ea productionem Spiritus sancti, & includere processionem Filij.

Porro aliquid hic breuiter dicendum de hac difficultate: videbatur, ut si quis eam definitioni opponat, habeatur quid responderi possit.

Richardus excludit processionem Spiritus sancti, quia per naturā hic intelligit essentiam rati, prout productiua est: Spiritus autem sanctus licet habeat essentiam diuinam, non tamen, ut productiua est ad intra, quemadmodum est in Patre ac in Filio, nec consequenter ut natura, prout hic capitur natura.

32. Pro hac sententia confirmanda ait hic *Arriaga* olim adduxisse hunc locum ex Concilio Florentino sessione vltima. *Nam credentes Spiritum Sanctum à Filio negant, quam procedere, necesse est ut intelligant Spiritum Sanctum à solo Patre procedere, ac consequenter non esse Filium.* Ex quo loco sic argumentum se dicit ex mente Concilij: Qui negant Spiritum sanctum à Filio procedere,

re, coguntur negare dari Filium in diuinis: quia scilicet Filius in ratione talis constituitur per virtutem productiui Spiritus sancti: ergo natura, in cuius similitudinem produci debet Filius, dicit virtutem producendi alium sibi similem.

Addit præterea, doctos aliquos recentiores hunc locum pro ea sententia ita libenter arripuisse, ut putarint eam de fide; alios vero propter illum motum ad sustentandam illam sententiam.

At tandem impletur fatetur, locum illum non sufficere ad persuadendum illam sententiam, propter duas responsiones quas adhibet: prima est, quod illud, & consequenter, non necessario debeat denotare conuenientiam aliquam ex sententia illa particulari Græcorum, sed consequentiam ad doctrinam, quam tam Græci quam Latini credere debent, nempe dari Trinitatem personarum, ita, ut sensus sit: & consequenter Spiritum Sanctum non esse Filium.

Secunda responsio est: quod quamuis denotaret consequentiam ex doctrina particulari Græcorum, & sensus esset, & consequenter non dari vllō modo in diuinis Filium; consequentia tamen non esset de fide; neque enim argumenta, & absurda illata à Concilio ad probandum aliquid quod definitur, debent esse de fide, sicut ipsæ conclusiones definitæ, ut communiter Theologi docent.

Verum nec locus ille ad hoc propositum vltimo ratione facit, nec si faceret, hæc due responsiones sufficerent ad enervandam viuentis, ut mirum sit aut vllōs doctos viros potuisse se in eo fundare, aut Arriaga propter has responsiones cum ijs non conuenire, si alia fundamenta non haberet. Vtrumque hic breuiter ostendam.

33. Itaque quod responsiones non valcant, patet: nam sensus ille, qui in prima responsione prætenditur dari posse ijs verbis, quamuis posset dari ipsis secundum se, tamen non potest dari ipsis ad mentem Concilij, nec ita, ut discursus Concilij possit habere alium sensum quam ineptum, ac ridiculum: aliquid enim deberet concludi contra Græcos, & illa consequentia debebat habere aliquem finem, sed profus in illo sensu nihil concluderetur contra Græcos, nec illatio illa finem vllum habere poterat: & per hoc sufficienter impugnata manet prima responsio.

Contra secundam vero facit, quod quamuis illatio Conciliorum non esset de fide, tamen semper manifesti est, & sufficit pro probandi fundamento, quando ex aīo capite non constat oppositum. Quod vero locus ille ad præsens propositum non facit, probatur manifeste: quia quāuis ex mente Concilij & veritate sequeretur (ut certe sequitur) quod si Spiritus Sanctus non esset productus à Filio, non daretur Filius, tamen hoc non esset ex eo quod ad conceptum Filij requireretur absolute virtus productiua, sed ex eo quod si Spiritus Sanctus non esset productus à Filio, sequeretur quod Filius non haberet essentiam & voluntatē diuinam sibi communicatam pro illo instanti quo esset producendus Spiritus sanctus, & consequenter non esset Filius, quia si esset, deberet esse in illo instanti, & habere essentiam, & voluntatem sibi communicatam; & si haberet illa sibi tum communicata, deberet tam necessario producere Spiritum Sanctum quam Pater.

Quamuis itaque si Filius diuinus non esset productiua de facto, sequeretur quod non esset, tamen non ideo hoc sequeretur, quia necessarium sit ad conceptum Filij productiuitas. Vnde si Spiritus sanctus per impossibile non esset producibilis non sequeretur quod secunda persona producta non esset Filius.

Hic in forma respondeo ad argumentum Arriagæ ex Concilio negando antecedens: illa enim non est ratio, sed quia sequeretur ex defectu productionis per discursum à posteriori i, quod Filius non esset similis in essentia cum Patre, ut iam dixi. Itaque ex hoc loco sententia præcedens Richardi non potest cum illa probabilitate confirmari.

Sed nec bene etiam impugnatur ab Arriagæ num. 45. hoc modum naturæ licet et primo definita sit esse principium motus, & quietis eius in quo est; & in hoc sensu nec Deus

Ad descriptionem generationis viuentium competit productio Spiritus sancti.

Sententia Richardi

Confirmatio Arriagæ

In 43. na. u. doct. in Arriagæ.

In pug. natio se. re. Arriagæ. char. facta ab Arriagæ.

Deus, nec Angelus haberent naturam; tamen postea ab omnibus illa definitio sic explicata est, ut posset competere omni essentia, etiam diuinæ, quæ propterea natura vocari potest quatenus est principium primum constitutiuum rei, & radix operationum ac perfectionum sibi competentium; Unde, inquit, constat nomen naturæ in definitione generationis capi pro essentia, & non pro principio productiuo.

Relictum. *Contra hanc impugnationem facit*, quod quamuis natura utroque illo modo capiatur, non tamen inde sequatur quod in definitione generationis non accipiat alio modo, nempe illo quo videtur *Richardus*: nec *Arriaga* probat quod id sequatur; sed gratis asserit quod expresse negat *Richardus*; unde manifeste petit principium.

M. Ior impug-natio Richardi 34 *Melius impugnatur sententia Richardi*, quia gratis asserit, quod natura debeat capi in illa definitione pro essentia, ut est productiuum.

Deinde mulus generatur propriissimè, ut omnes fatentur, & tamen non habet potentiam generatiuam: ergo ut aliquid generetur, non requiritur talis potentia.

Præterea si requiritur ad generationem potentia productiua, non certe nisi talis potentia, qualis requiritur ad ipsammet generationem, hoc est potentia generatiua, sed de fide est; hanc non requiri, alias Filius diuinus non esset generatus, quia non habet potentiam generatiuam proximam, qualem habet Pater; remota autem non sufficit, quia alius Spiritus sanctus haberet potentiam generatiuam, eo modo quo requiritur ad generationem, & sic esset generatus quantum ad hoc; quod est contra *Richardum*.

Sententia Thomistarum. *Thomistæ* communiter intelligunt per illam particulam *in similitudinem nature*, quod res generata debet esse similis generanti ex vi processionis, seu productionis: Et propterea excludunt productionem Spiritus sancti à ratione generationis, quia licet habeat esse similis Patri tam bene quam Filius, tamen non habet hoc ex vi processionis, seu productionis formaliter.

Verum quandoquidem ex vi istius productionis producatur non esse Spiritus sancti, & illa productio ex natura sua particulari quatenus distinguitur a quacumque alia productione, terminetur ad Spiritum sanctum, ut Spiritus sanctus est, omnino difficile ostendunt quomodo non habeat esse similis ex vi suæ productionis: ad tollendam quam replicam varias adhibent responsiones, de quibus in suo loco proprio.

Scholæ demum intelligunt per illa verba id, quod sonant, nempe genitum debere esse simile in natura generanti, & non excludunt per hanc particulam Spiritum sanctum, quem ex vi processionis fatentur esse similem in natura Patri & Filio, non minus quam Filius est similis Patri: sed excludunt ipsum per aliam particulam subinlellitam in descriptione, nempe per *ly naturalis*, quæ debet adiungi: nam sensus definitionis est, quod generatio sit productio naturalis, seu naturaliter & non libere facta; hoc autem non competit productioni Spiritus sancti secundum ipsos, libere enim producitur per voluntatem libertate essentiali: quæ doctrina ut verior hic supponi debet, suo loco examinanda & probanda.

Clarior descriptio generationis viuentium. *Ex his* pater, & sensus & bonitas descriptionis communis; qui tamen vellet clarius definire generationem viuientium, ut sic posset dicere quod sit productio, quæ aliquid viuens producit naturaliter aliud mediante principio communito. Et si vellet postea definire determinatam illam speciem generationis viuientium, per quam terminus producitur similis, dicit quod sit productio, quæ aliquid producit aliud sibi simile naturaliter, mediante principio communito; & utramque generationem tam communem quam particularem bene describet, ut pater ex dictis.

35 *Quæres*, quomodo ad generans concurrat ad generationem viuientium.

Respondendo breuiter, relicto prolixiore examine ad medicos, & anatomistas patrem nunquam concurrere immediate, quia sæpe non est in instanti generationis, & si sit, omnino eius existentia est impertinens ad generationem: & sæpe idem sentio de matribus contra *Arriagam* & *Ma-*

strum; nam quamuis existant quando fit generatio, & sufficienter etiam applicentur; tamen quantum ad productionem substantialem geniti, illa existentia & applicatio non est sufficiens absque aliqua alia causa. Quod si alia admittenda sit, illa sola sufficit: quod autem non sufficiat præsentia, & existentia matris, ut mater dicatur actiue se habere ad productionem substantialem viuientis geniti, patet, quia non aliter videtur mater se habere ad formationem fœtus immediate quam terra se habet, ad formandas plantas in ea generatas. Sed certum est, quod terra non concurrat immediate actiue ad illas producendas, quamuis existat & applicetur, dum producuntur: ergo idem dicendum de matre quantum ad concursum immediatum: & dico quantum ad concursum immediatum, quia habet concursum mediante semine, qualem non habet terra.

Confirmatur hoc euidenter, quia non habet maiorem concursum immediatum ad formationem fœtus, quam gallina incubans ouis habet ad formandos pullos ex ouis genitos: sed non habet gallina concursum immediatum substantialem ad illos formandos, sed tantum concursum dispositiuum, ut colligitur euidenter ex eo, quod non solum mediante eius concursu producuntur pulli suæ speciei, sed diuersarum specierum, si supponantur oues aliarum auium.

Confirmatur secundo, quia si gallina haberet concursum substantialem ad producendos ex ouis pullos, non producerentur pulli in absentia gallinæ per applicationem aliarum causarum disponentium: sed hoc falsum, quia experientia constat, pullos ex ouis nasci, quibus applicatur calor hypocauti aut furni.

Confirmatur tertio, quia non est verisimile, quod mater sit magis principalis, & immediata causa generationis, quam pater: ergo sicut hic non habet concursum immediatum, ita nec illa.

Concurrit ergo pater & mater actione substantia, quatenus producunt substantialem semen, ex quo formatum fœtus & viuens.

Quod si quæras, an ipsum semen immediate concurrat effectiue; Philosophus videtur tenere quod semen patris sic concurrat, non vero matris, quia dicit semen patris esse actiuum, matris vero passiuum tantum. Medici vero dicunt utrumque semen esse actiuum; & consequenter videtur in eorum sententia utrumque actiue concurrere.

Philosopho fauet, quod utrumque semen non videatur eiusdem rationis, quia si essent, sufficeret vnum tantum, nec requireretur commixtio alterius. Quod si sint diuersæ rationis, satis verisimile est, quod vnum agat in alterum, ipsum conuertendo aut corrumpendo, & consequenter quod vnum sit actiuum & alterum passiuum. Medicis vere non duntaxat suæ congruentiæ, quarum vna est, quod si semen matris non esset actiuum, non esset ratio cur filius referret tam notabiliter matrem quandoque, quam solet facere.

Sed ad rem ipsam quod attinet, imprimis semen, si non sit animatum, non attingit productionem animæ, quia forma seminis quæcumque, quæ non est anima, est sine dubio imperfectior animæ, & consequenter impotens animam producere.

Deinde si non sit animatum, est difficile quod attingat productionem corporis organici, quod est subiectum animatum quia illud corpus est perfectius semine, tum quia in instanti, quo producitur illud corpus, videtur destrui semen, ex semine enim fit id quod destruitur in illo instanti non producit aliquid tum existens, ut est euident: tum denique, quia reuera productio corporis organici, ut & augmentatio ipsius, videtur esse productio vitalis vegetatiua, & consequenter exigens procedere connaturaliter ab anima; si autem esset animatum, facilius posset ipsi describi productio tam animæ (excipio semen humanum) quam formæ corporeitatis de nouo producendæ ad eum modum quo ramo viuio plantato in terra conceditur vis actiua immediate attingens productionem substantialem tam animæ, quam formæ corporeitatis, correspondentis parti

partibus arboris ex ramo generata. An autem semen sit animatum, postea dicam disputatione prima de Anima.

36 *Solent etiam hic queri*, quoniam sit causa immediata generationis aliarum substantiarum, an scilicet accidentia, an substantia. Sed hæc difficultas soluta est secundo *Physicorum*, ubi ostensum est, substantias immediate per virtutem suam substantialem producere alias substantias absque concursu immediato accidentium; hoc enim supposito, substantia generans debet dici causa immediata istius generationis.

Præterea queri solet, an quando sit generatio, detur resolutio compositi destructi usque ad materiam primam; hoc est, utrum tum sicut destruitur compositum præcedens, destruantur etiam omnia accidentia absoluta istius compositi, ita ut in genito nihil remaneat ex eis, quæ erant in corrupto præter materiam primam. Sed & hæc etiam difficultas soluta est ex dictis in *Physica*, nam in sententia eorum, qui ponunt accidentia in la absoluta, ut quantitatem, & qualitates, subiectioni in materia prima, dicendum est, quod non detur talis resolutio in nostra vero, & Thomistarum, qui putamus accidentia illa subiectioni in toto composito, dicendum est quod detur talis resolutio, quandoquidem pereunte composito perire debent omnia accidentia in illo subiectata.

QVÆSTIO VI.

Quid sit corruptio substantialis.

CONCLUSIO.

37 *Corruptio substantialis est mutatio totius substantialis in non totum substantiale, manente subiecto, seu parte materiali istius totius. Vel mutatio, quæ aliquando mutatur à forma substantiali ad priuationem, seu negationem illius forme. Hæc in re debet esse communis; & patet*, quia omni & soli competit: quotiescumque enim materia quæ erit sub forma substantiali, habet postea priuationem, aut negationem istius forme, corrumpitur necessario totum compositum ex materia, & illa forma, siue forma destruitur ut contingit in omnibus corruptionibus, præter humanam; sine non, ut contingit in hominis corruptione, & nunquam sit corruptio substantialis propria opposita generationi, de qua hic agimus, quin materia transeat à forma ad priuationem; nec potest assignari in quo melius collocanda sit corruptio quam in tali transitu, seu mutatione.

Deinde quotiescumque de aliquo toto, de quo verum erat dicere, existit, postea verum est dicere, non existit; si maneat subiectum ipsius, dicitur corrumpi proprie, & consequenter datur vera, ac propria corruptio; & nunquam datur corruptio, quin sit verum dicere, quod aliquid compositum quod prius existit, non existat; nec in aliquo melius collocanda est ratio formalis corruptionis quam in huiusmodi transitu: ergo bene describitur esse talis transitus.

Dixi autem, *manente subiecto*, quia si totum compositum quoad subiectum & formam, seu quoad omnes partes substantiales definieret, non corrumpetur, quod tamen spectat ad questionem de nomine.

38 *Dices*, si destrueretur totaliter, siue per annihilationem, siue per transubstantiationem corpus hominis, manente anima, aut materia prima ignis manente forma ignis, tum corrumpetur homo & ignis: sed tamen non mutaretur totum in totum manente subiecto, nec mutaretur materia prima à forma ad priuationem: ergo male describitur corruptio substantialis in conclusione.

Probat sequela maioris, quia non annihilaretur, nec transubstantiaretur illud totum, quandoquidem maneret aliqua pars ipsius: ergo corrumpetur, quandoquidem non datur aliqua actio destructiva substantialis media inter annihilationem, transubstantiationem, & corruptionem.

Respondetur negando sequelam maioris, ad cuius probationem dico, non dari quidem de facto aliquam mediam, sed possibilem esse, nimirum illam, de qua sit mentio in obiectione, quæ quia non est data de facto unquam,

non erat necessario nec nominanda nomine aliquo proprio, nec definienda.

Quod si quis tamen vellet definire actionem destructivam substantialem, ut sic communem omni actioni, quæ non est annihilativa, aut transubstantiativa, dicat esse mutationem totius substantialis in non totum substantiale manente aliqua parte substantiali ipsius: & hanc actionem postea potest diuidere in eam, quæ est mutatio totius, manente parte materiali; & in eam, quæ est non manente parte materiali: & rursus potest diuidere eam, quæ est mutatio manente parte materiali, in eam, quæ est manente parte materiali tantum, & talis est destructio omnis compositi de facto præter huminum; & in eam quæ est manente parte materiali & formali, & talis est destructio hominis, ut patet.

Quæres primo, an detur corruptio substantialis?

Respondetur quod sic, ex omnibus principiis ex quibus colligitur dari de facto materiam primam, & formas substantiales.

Quæres secundo, an hæc mutatio sit naturalis, hoc est An sit secundum inclinationem subiecti?

Respondetur primo non posse esse secundum inclinationem compositi, quod denominatur mutari in non esse, & corrumpi, quia nihil potest inclinari naturaliter ad non esse suum inclinatione innata, de qua loquimur, quidquid sit de elicita.

Respondetur etiam, non esse secundum inclinationem saltem primariam, & per se materiam, quæ per corruptionem transit ab esse forme ad non esse eius, quia alias materia non appeteret formam, à qua transit per corruptionem; neque enim potest aliquid inclinari per se primo ad aliquam formam, & ad non esse istius forme. Dixi autem primariam, & per se, quia quandoquidem materia non solum appetit formam, quam habet, sed alias formas, & priuatio istius forme sit medium necessarium ad alias formas, potest dici quod secundario & per accidens appetat illam priuationem, quatenus aliquid appetit necessario inferens illam priuationem, nimirum alias formas incompatibiles cum illa forma, nec in hoc videtur posse esse alia questio, quam de nomine.

40 *Quæres tertio*, an natura per se intendat corruptionem.

Respondetur, si per naturam hic intelligatur causa secunda naturalis ordinis, substantialem corruptionem nullo modo intendi per se primo vlla ratione, bene tamen potest intendi per se secundario tam à causa particulari quam ab vniuersali.

Hæc resolutio quo ad primam partem est communissima, & probatur, tum quia ideo corrumpit ut generet: unde si posset generare absque corruptione non corrumpere: tum quia ex corruptione nullum bonum particulare aut vniuersale oritur, nisi quatenus concomitatur eam generatio.

Secunda pars videtur esse contra *Complutenses* hic quæ 3. Interdunt *disp. 3. m. 14.* dicunt enim naturam particularem non intendere per se etiam intentione secundaria corruptionem, bene tamen sic intendi à natura vniuersali.

Probat, quia tam natura vniuersalis, id est causa naturalis vniuersales, quam etiam natura particularis assuequitur mediante corruptione bonum per se intentum; primario ab illis, nempe res illas, quas generant: ergo intendunt secundario saltem corruptionem, sine qua non assuequerentur illud bonum.

Confirmatur specialiter contra *Complutenses*, quia non magis sequitur bonum vniuersi ex corruptionibus, quam bonum ignis ex corruptione aquæ verbi gratia ex qua corruptione sequitur propagatio ignis, & etiam conservatio: ergo si natura vniuersalis intendit per se intentione secunda corruptionem, etiam particula istam sic intendit. Nec sanè fauet *Complutensibus* D. Thomas dum dicit corruptionem esse de intentione nature vniuersalis non particularis: nam intelligendus est de intentione nature particularis istius rei, quæ corrumpitur, non vero de intentione nature particularis rei, quæ corrumpit.

Dices cum illis: Corruptio per accidens tantum coniungi

Quia corruptio substantialis.

Datur corruptio substantialis.

An sit naturalis.

An intendatur per se natura.

Interdunt secundario tam à causa vniuersali quam à particulari.

coniungitur ad bonum naturæ particularis, & consequenter non intenditur per se secundario, sed per accidens, ab illa; sed coniungitur per se cum bono naturæ vniuersalis, seu vniuersi, quia ex ea sequitur varietas & diuersitas specierum ac indiuiduorum, & consequenter intenditur per se secundario à natura vniuersali: ergo non est eadem ratio dicendi, quod vtrique natura per se intendat corruptionem.

Respondeo, tam per accidens coniungi corruptionem cum bono vniuersi, quam cum bono particulari: ideo enim coniungitur cum bono vniuersi, quia non potest haberi illud bonum absque illa, sed nec potest etiam bonum particulare haberi sine illa.

Deinde sicut bonum particulare posset haberi absque corruptione, casu quo formæ substantiales non essent incompatibiles, aut quo materia primæ sufficienter disposita applicaretur causæ effectiue absque illa forma substantiali; & propterea dicitur corruptio esse per accidens requisita ad generationem, ita etiam tota varietas rerum quæ est in vniuerso, posset haberi absque corruptione, si materiæ applicarentur absque formis: ergo per accidens est corruptio ad bonum vniuersale sicut est ad bonum particulare.

*Ad de-structio-
formæ
acciden-
talis in-
tendatur
per se à
natura.* 41. *Quæres quarto*, an destructio formæ accidentalis intendatur à natura per se. *Arriaga hic disp. 2. num. 71.* existimat quod sic, quia aliqua forma accidentalis potest esse disconueniens subiecto, vt error respectu intellectus, dolor respectu animalis: & licet non esset disconueniens posset aliquis velle non esse ipsius, vt si homo non vellet conseruare volitionem aut nolitionem vlam.

Non potest hic esse alia questio quam de nomine. Vnde *Respondeo*, si solum dicatur natura intendere per se illud quod potest in ipsa naturaliter produci absque productione alterius incompatibilis, non posse intendi per se destructionem formæ accidentalis, quia nulla causa naturalis potest cessare ab actione conseruatiua, quam habet circa formam semel habitam, nisi vel remoueat, vel ponatur impedimentum: sed non potest remoueri nisi producta alia forma, nec impedimentum potest poni, nisi forma aliqua incompatibilis: ergo.

Si vero per se diceretur etiam intendi à natura destructio formæ, à qua abhorreret, sic posset dici quod intendetur per se destructio erroris, & doloris, ac similia.

Denique si diceretur intendi per se à natura illud, quod per causam naturalem fieri posset directe, siue illa causa naturalis esset libera siue non; posset etiam dici quod destructio volitionum, & nolitionum posset intendi per se & quidem primario à natura.

QVÆSTIO VIII.

Quomodo se habeant ad inuicem generatio & corruptio, & quomodo generatio vnius est corruptio alterius.

*Quatuor
difficul-
tates hic
exami-
nandæ.* **P**lures difficultates hic examinabimus. *Prima* est, an vnica sit actio corruptiua & generatiua; *Secunda*, an generatio & corruptio sint duæ mutationes; *Tertia*, quomodo sensul generatio vnius sit corruptio alterius; *Quarta*, quem ordinem prioris & posterioris retineant inter se.

CONCLUSIO

*In gene-
ratione
corrupti-
ua non
interue-
niunt
duæ ac-
tiones
positiue.* Quando generatur vnum ex altero corrupto, non interueniunt duæ actiones positivæ, vna per quam corrumpitur substantia corrupta, & altera per quam producatur substantia genita. Hæc est communis.

Probat manifeste, quia corruptio non potest fieri absque cessatione actionis conseruatiuæ, & potest fieri per illam, nec illa debet poni per actionem vllam positivam ad se immediate terminatam, cum sit negatio, nec per vllam aliam positivam, nisi per illam qua generatur alterum compositum; & debet poni hæc positiva, quia est connaturalis saltem, si non absoluta, incompatibilitas actionis generatiuæ substantiæ genitæ cum actione conseruatiuæ substantiæ corruptæ, quia est talis impossibilitas inter formas substantiæ genitæ & corruptæ, & alias non cor-

rumperetur substantia corrupta, quando generatur altera substantia ex materia ipsius: ergo non interuenit nisi vnica actio positiva, quana generatur vnus substantia ex altera corrupta. Imo nec in hac vnica actione est consideranda formalitas vlla positiva præter formalitates illas ipsas, quas requirit per se in ordine ad formam generandam, & quas haberet, quamvis non præcederet, nec posset præcedere alia forma destruenda in materia, quæ per ipsam mutatur ad formam generandam, quia omnis formalitas positiva in actione debet habere munus positivum, illa autem formalitas tale munus non haberet, & quia sufficienter illæ formalitates secundum quas respicit formam generandam ex suppositione incompatibilitatis illius cum forma destruenda, seu sepe ta da.

CONCLUSIO II.

43. *Interveniunt duæ mutationis realiter separabiles dum generatur vnum & corrumpitur.* Hæc est iuxta principia Doctoris in 4. dist. 16. quæst. 2. num. 1. vbi probat emissionem culpæ, & infusionem gratiæ esse duas mutationes, quem sequuntur in eo sensu omnes discipuli: & quamvis Thomista aliqui tenere videantur oppositum, tamen in e vix potest esse difficultas, & certe *Caetan* iter dist. expressè 1.2.7.11. ait generationem & corruptionem esse duas mutationes.

Probat manifeste, quia corruptio potest esse sine generatione, vt si Deus suspenderet concursum conseruatiuum formæ à materia, & non concurrere ad productionem alterius formæ; & vltius generatio potest esse absque corruptione, vt si applicaretur materia prima bene disposita absque vlla forma substantiali agentis: tunc enim illud agens generaret compositum inducendo novam formam absque destructione alterius formæ, aut compositi: ergo.

Probat secundò quia corruptio formaliter loquendo est negatio, seu suspensio actionis conseruatiuæ formæ in subiecto: & per illam suspensionem materia transit à forma ad negationem formæ: generatio autem formaliter loquendo est actio positiva, per quam materia transit de privatione ad formam: sed actio positiva, & negatio non possunt identificari. Imo ex hoc sequitur quod non solum sint distinctæ realiter, sed specie, & etiam ex eo, quod habent terminos distinctos speciei: corruptio enim terminatur ad non esse formæ; generatio vero ad esse formæ.

CONCLUSIO III.

44. *De facto omnis generatio, quæ de nouo fit absque miraculo, habet secum concomitantem corruptionem, & e converso.* Hanc tenent omnes.

Probat primo de generatione non viuientium; nunquam enim talis fit de nouo absque miraculo, nisi in materia, quæ ante habuit formam substantialem incompatibilem cum forma introducenda: ergo de facto tollitur illa corruptio forma quando fit generatio: & consequenter nunquam fit generatio de nouo absque miraculo, quæ non habeat concomitantem corruptionem.

Rursus nunquam corrumpitur aliqua forma, quin introducat alia; & ergo corruptio habet semper concomitantem generationem.

Dixi autem absque miraculo, quia quando generatur de nouo ex speciebus sacramentalibus aliqua substantia, fit generatio absque vlla corruptione. Dixi etiam de nouo, quia prima generatio elementorum & cæli facta sunt absque vlla corruptione.

Probat etiam conclusio de generatione viuientium: nam licet quando proximè generatur homo, ve bi gratia ex corpore, non fiat tunc necessario aliqua corruptio, sicut nec quando corrumpitur homo per separationem anime, fit necessario aliqua generatio in nostra sententia, qui ponimus præter animam in animantibus formam corporeitatis est eadem ratio de generatione viuientium, ac non viuientium: tamen generatio completa hominis, quatenus etiam dicit generationem corporis habet annexam corruptionem illius substantiæ, ex qua producebatur corpus, quod est altera pars hominis (& idem est de cæteris animantibus) & corru-

*De facto
omnis
genera-
tio non
miracu-
losa ha-
bet anne-
xam cor-
ruptionem
& e con-
tra.*

corruptio adequata ipsius, quatenus dicit destructionem corporis istius organici, habet annexam generationem substantiæ alicuius, quæ producitur ex illo corpore, ut patet, nec in hoc in re ipsa potest esse controuersia: & qui *Scotista* putant conclusionem non intelligendam vniuersaliter, ut comprehendit generationes & corruptiones videntium, loquuntur de generationibus illis inadequate, quatenus dicunt separationem aut coniunctionem animæ, non vero adequate, quatenus etiam dicunt generationem & corruptionem corporis; vnde in re conclusionem non negant, sicut nec nos negare possumus quod ipsi dicunt.

CONCLUSIO IV.

Generatio & corruptio sunt simul
45 Generatio vnius & corruptio alterius sunt simul
tempore: sed generatio est prius naturæ. Hæc est communis.

Probatur prima pars, quia si altera esset altera prior tempore, sequeretur materiam primam esse posse naturaliter absque omni forma substantiali, aut sub duabus formis incompatibilibus simul in illo instanti aut tempore, quia si in tempore, aut instanti, quo esset corruptio & verum esset dicere, iam non est compositum corruptum, nec forma eius in materia, non esset generatio, materiam non haberet aliam formam, nec consequenter vilam; si autem generatio esset prior corruptione, tunc in illo priori maneret forma postea corrupta, & consequenter essent illæ duæ formæ simul, nimirum generata, & corrupta.

Probatur etiam secunda pars, quia reuera ratio formalis positua, ob quam agens non conseruat formam corruptandam, est, quia introducit in illo instanti temporis altera forma incompatibilis; vnde nec destrueret illam, si aut illa non esset introducta, aut non esset incompatibilis.

46 *Obicies contra primam partem*: forma generata expellit formaliter formam destructam per modum causæ formalis, ut patet ex secunda parte conclusionis; ergo debet esse in eodem instanti temporis cum forma destructa, alias non posset expellere illam, quia nemo expellit illud quod non est.

Propter hoc argumentum aliqui etiam Scotista putant in eodem instanti esse formas substantiales, non subordinatas & connatas aliter incompatibilis simul, non quidem in esse permanenti, sed in fluxu, ac fieri.

Sed hæc doctrina nullo modo placet, tum quia est falsa; tum quia non est ad rem.

Est quidem falsa, quia repugnantia & oppositio formalis non est magis pro decem annis quam pro vnicō instanti: omnis enim contradictio, quæ sequeretur ex eo, quod essent simul pro decem annis, sequeretur ex eo, quod essent simul pro vnicō instanti, ut est euidentius: & præterea alias posset quis simul & semel pro eodem instanti naturaliter loquendo habere nolitionem & volitionem in eo & contradictoria; quia nolitio expellit formaliter volitionem eiusdem obiecti, & contra, & ex contradictorijs vna expellit aliam formaliter loquendo: ergo si quæ expellunt se formaliter, debent esse in eodem instanti, contradictoria debent esse in eodem instanti, & nolitio ac volitio eiusdem obiecti.

Non est etiam ad rem, quia si forma expellenda & expellens debent esse in eodem instanti, in illo instanti non est corruptio: ergo non sequitur quod generatio & corruptio sunt simul ex eo, quod illæ formæ essent simul.

Respondetur ergo melius ad obiectionem, negando consequentiam, cum sua probatione: illud enim, quod expellitur formaliter, debet non esse quando expellitur, alias non expelleretur, imo posset fieri quod nunquam existeret; nam in prima terræ productione expellebatur à materia priuatio formæ, quæ nunquam fuit, per ipsam formam.

Obicies contra secundam partem: generatio non habet illam causalitatem respectu corruptionis: ergo non est prior natura illa.

Probatur antecedens, quia corruptio est quid nega-

tium, non datur autem causalitas ad aliquid negativum.

Respondetur negando antecedens & distinguendo minorem probationis: non datur aliqua causalitas formalis distincta à forma productiua in subiecto, concedendo datur causalitas formalis identificata ipsi formæ productæ in subiecto, nego. Itaque ipsa forma producta se ipsa causat illam corruptionem propter incompatibilitatem quam habet cum forma, quatenus est ratio formalis ob quam non potest conseruari forma præcedens in illo instanti, in quo producitur forma generata.

Obicies secundo contra eandem partem. Corruptio est causa generationis, & consequenter prior illa, ergo generatio non est causa corruptionis, nec prior illa, aut certe dabitur mutua causalitas in causis realiter agentibus.

Probatur antecedens, tum quia prius debet esse negatio formæ corruptæ in materiâ, quam possit introduci forma generanda: forma enim generanda non posset introduci, nisi in materiâ dispositam, non est autem disposita, antequam sit negatio illa: tum quia nisi fuisset corrupta prior forma, non esset introducta altera: ergo corruptio est causa cui generatio fiat.

Confirmatur, quia debet esse forma præcedens in materiâ, donec ponatur negatio ipsius: ergo si generatio sit prior naturæ quam illa negatio, pro illo priori pro quo est forma generata ante negationem, debet esse forma antecedens; & sic vtrique forma erunt simul, quod implicat.

Confirmatur secundo, quia ipsa materiâ est prior naturæ quam forma generanda, & ut sic habet negationem formæ corruptæ, neque enim habet formam corruptam: ergo prior est negatio formæ corruptæ, & consequenter corruptio, quæ consistit in illa negatione formæ, quam generatio; atque adeo generatio non potest esse causa corruptionis.

Propter hæc Thomista, & aliqui etiam Scotista (sed hi sine dubio satis inconsequenter ad principia *Scoti*) concedunt corruptionem esse priorem generatione in genere causæ materialis, generationem vero esse priorem in genere causæ formalis, neque existimant hanc mutuum causalitatem in diuerso genere causæ esse inconuenientem.

Sed quia hæc doctrina de mutua causalitate est falsa, ut suppono ex dictis 2. *Physicorum*.

Respondetur aliter negando antecedens: & ad primam probationem dico negationem formæ corruptandæ non debere precedere formam introducendam, nec spectare ad dispositionem, quæ præcedere debet formam introducendam.

Ad secundam probationem distinguo antecedens, nisi antecederet esset illa corruptio, nego, nisi consequenter, concedo antecedens, & nego consequentiam.

Ad primam confirmationem distinguo antecedens: debet esse pro quocunque instanti reali temporis, donec ponatur negatio, concedo antecedens; debet esse pro quocunque instanti naturæ donec adueniat instans naturæ, in quo ponitur negatio ipsius; nego antecedens & consequentiam.

Et eodem modo Respondetur ad secundam confirmationem negando antecedens pro secunda parte; ut sic enim neque debet habere negationem positivæ, neque formam oppositam ipsi.

49 *Pro hac responsio ad vtramque confirmationem* intelligatur bene, aduertendum est, instantia naturæ, in quibus aliqua dicuntur præcedere alia, esse instantia conceptus bilis, ita scilicet, ut illud quod potest concipi cum fundamento in re existere pro aliquo instanti reali sine dependentia ad aliud, dicatur prius naturæ alijs, quæ non possunt sic intelligi sine dependentia ab illo, respectu cuius dicuntur esse posteriora naturæ. Quia ergo non potest in instanti reali, in quo introducit forma generanda, intelligi cum fundamento in re esse negatio formæ corruptæ, nisi intelligatur esse introducta altera forma; quandoquidem ratio cur illa negatio ponitur in illo instanti, est compatibilis istius alterius formæ; neque etiam potest intelligi vere esse ipsamet forma corrupta, tum quia reuera non est, tum quia non habetur sufficiens principium colligendi, quod sit in

fit in illo instanti, nisi intelligatur abesse causa productiua formæ in rodenda, & hinc neque in instanti natura, in quo prius est materia quam forma introducenda, neque in illo instanti natura, negatio formæ corruptæ potest intelligi aut esse positivæ, antequam sit, ac intelligatur forma introducenda esse, sed quia potest intelligi esse forma introducenda in hoc tempore, & hoc sine dependentia à negatione alterius formæ tanquam à priori, licet non possit intelligi esse sine dependentia ab illa tanquam à posteriori, propterea debet dici esse prius natura quam illa negatio, & consequenter quam corruptio. Et si quæritur cur potest intelligi forma existere independentem à negatione tanquam à priori, non vero è contra, Respondeo propter rationes conclusionis.

CONCLUSIO V.

Generatio unius est corruptio alterius non in sensu formali, neque solum in sensu concomitanti, sed etiam in sensu causali, quatenus formalis ratio ob quam debet esse corruptio, est impossibilitas formalis, quam habet generatio seu forma per eam producta cum forma corrupta. Hac est communissima, & patet prima pars, quia generatio & corruptio distinguuntur specie ac realiter, & sunt separabiles: ergo una non est altera formaliter loquendo.

Probat secundam partem quia licet habeat concomitantiam, tamen non magis habet generatio concomitantem corruptionem, quam contra: generatio vero dicitur esse corruptio in aliquo sensu, in quo corruptio non dicitur esse generatio: ergo alio modo dicitur corruptio quam in sensu concomitanti.

Probat denique tertiam partem, quia, ut dixi, generatio est causa, ob quam fit formaliter expulsio, non vero è contra.

Aduertendum vero hic pro complemento, totum quod dixi de generatione & corruptione in hac questione non solum habere locum in generatione & corruptione substantialis sed in generatione & destructione, quæ intercedit inter formas accidentales contrarias, ac incompatibiles: eadem enim est ratio de omnibus. Quando vero mutatur aliquid præcise à privatione ad formam, aut à forma ad privationem, ut cum aer de tenebroso fit lucidus, aut de lucido tenebrosus: tum non interueniunt duæ mutationes reales, sed una tantum, nec prior est expulsio tenebrarum quam introductio lucis, aut lucis introductio quam tenebrarum expulsio, quia quandoquidem non detur negatio negationis realiter loquendo, ipsamet expulsio tenebrarum est introductio lucis, & expulsio lucis est negatio lucis, ac consequenter ipsa tenebra; in quo non est difficultas vlla.

DISPUTATIO XXIV.

DE ALTERATIONE.

VANDOQV IDEM generationes novæ, quæ sunt à causis secundis, prærequirunt dispositiones aliquas prævias, quæ per alterationem subiecti præexistentis sunt, hinc in ordine ad intelligendum, quomodo generatio fiat, agendum erat in hoc tractatu de Alteratione, & etiam satis congrue immediate post considerationem ipsiusmet generationis.

QVÆSTIO I.

Quid est Alteratio.

Alteratio variæ accipitur. **V**T intelligatur de qua alteratione hic agatur, aduertendum, alterationem varias habere significatio-

ones: Primo enim significat mutationem quamcumque, per quam subiectum fit alterum ab eo quod ante fuit, & sic comprehendit omnem mutationem subiecti ad formam accidentalem quamcumque: sicut enim differentia essentialis facit aliud, ita differentia accidentalis facit illud, cui aduenit alterum, seu alteratum. Secundo presertim sumitur alteratio pro mutatione subiecti ad qualitatem quamcumque siue spirituales siue corporales, & sic sumpsit eam Philosophus 5. Phys. text. 28. describens etiam esse motum ad qualitatem.

Quia vero quædam qualitates sunt, quæ non habent contrarium, ut lumen, species intentionales tam sensibiles, quam intelligibiles; quædam vero quæ habent contrarium, ut calor, frigus, albedo, nigredo, hinc alteratio in hoc ultimo sensu, ut scilicet est motus ad qualitatem diuiditur in illam quæ habet pro termino qualitatem non habentem contrarium, & quæ habet pro termino qualitatem habentem contrarium: & ex hic alterationibus duabus prima vocatur perfectissima subiecti, quia subiectum perficitur, quin deperdat aliquid positivum ex ipsis, quæ habuit ante; secunda vero vocatur corruptiua, quia licet subiectum perficiatur per ipsam, quatenus recipit mediante ea aliquam formam, tamen hoc non fit absque deperditione alterius formæ positivæ.

Quia etiam qualitates habentes contrarium sunt in duplici differentia: nam quædam ex ipsis sunt diuisibiliter sibi oppositæ, & quædam indiuisibiliter; hæc producuntur instantaneæ, ut amor & odium, iudicium affirmativum & negativum, ac similia; illæ vero producuntur successivæ, ut calor & frigus, albedo & nigredo: hinc alteratio corruptiua potest ulterius diuidi in alterationem ad formas diuisibiliter oppositas & formas indiuisibiliter oppositas. Et denique quia qualitates aliquæ disponunt ad generationem, & aliæ non disponunt, propterea rursus potest diuidi alteratio in eam, quæ non disponit ad generationem, & eam quæ disponit; & sine dubio de hac alteratione in præsentem potissimum agitur, quamvis ex iis, quæ de eius natura dicuntur, multa applicari possunt ad alias alterationes, propter convenientiam, quam hæc alteratio, quæ dispositiua vocari potest, cum aliis alterationibus habet.

CONCLUSIO

2. Bene describitur alteratio, de qua hic per se agitur, esse Quod est mutatio, quæ aliquid mutatur successivè ab una qualitate ad alteram diuisibiliter oppositam. Hæc in re debet esse dispositiua. communis, & desumitur ab Aristotele hic text. 23. Probat autem, quia omni & soli convenit, nec continet aliquid superfluum, ut patebit ex eius explicatione.

Dicitur mutatio, quia in hoc tanquam in genere convenit cum aliis mutationibus etiam instantaneis, & substantialibus. Dicitur quæ aliquid mutatur successivè, quia in hoc differt ab omnibus mutationibus instantaneis. Dicitur ab una qualitate ad alteram, quia per hoc distinguitur à mutatione successiva, quæ aliquid mutaretur ab uno loco ad alterum, & à mutatione successiva substantiali, si talis detur, de quo suo loco.

Dicitur diuisibiliter oppositam, tum quia si non fuisset talis motus ab una ad alteram, non posset esse successivus; tum etiam ut intelligatur ad quas possit qualitates alteratio terminari.

Dices per hoc quod diceretur aliter ratio esse mutatio à qualitate ad qualitatem diuisibiliter oppositam, significaretur sufficienter quod esset successiva: ergo superflue additur.

Respondeo primo, distinguendo antecedens: sufficienter sic, ut possit facile colligi quod deberet esse successiva, transeat: sic ut tam cito id daretur intelligi, quam addendo successivè, nego antecedens & consequentiam.

Respondeo secundo, negando antecedens absolute, quia habitus intellectuales sunt qualitates diuisibiliter oppositæ, & tamen motus, quo anima movetur ab uno ad alterum, non est successivus, sed instantaneus: & ratio